

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра хореографії

На правах рукопису

ВЕРЕМЕЙЧИК ВАЛЕНТИН ПАВЛОВИЧ

СИНТЕЗ ВОЛИНСЬКОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ І
ПЛАСТИЧНИХ СТИЛІСТИК СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ У
КОМПОЗИЦІЇ «КОД ВОЛИНИ»

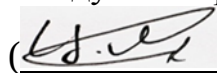
Спеціальність: 024 Хореографія
Освітньо-професійна програма Хореографія
Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
ЦАПЯК МИКОЛА ЙОСИПОВИЧ,
доктор філософії з культурології,
доцент кафедри хореографії

РЕКОМЕНДОВАНА ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 4
засідання кафедри хореографії
від «10» листопада 2025 року

Завідувач кафедри

() М.ЦАПЯК

Луцьк – 2025

АНОТАЦІЯ

У магістерській роботі досліджено процес синтезу волинського танцювального фольклору та пластичних стилістик сучасної хореографії у композиційній практиці. Проаналізовано культурні, історичні та мистецькі передумови взаємодії традиційної танцювальної спадщини Волині з сучасними хореографічними техніками, окреслено теоретико-методологічні підходи до вивчення міжстильового та міжкультурного синтезу в танці. Особливу увагу приділено специфіці рухової лексики, ритміко-пластичних структур та образно-символічного потенціалу волинського народного танцю в контексті його сучасного сценічного переосмислення.

Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто історіографію проблеми, визначено методологічні засади дослідження синтезу фольклору та сучасних пластичних практик, а також проаналізовано принципи відмінності волинського танцювального фольклору й сучасної хореографії. Другий розділ присвячено характеристиці жанрово-стильових особливостей народних танців Волині та можливостям їх інтеграції у сучасні хореографічні стилістики. У третьому розділі здійснено аналіз авторської хореографічної композиції «Код Волині», у якій продемонстровано практичну реалізацію синтезу традиційного фольклорного матеріалу та сучасної пластичної мови.

У висновках узагальнено результати дослідження та визначено перспективи подальшого розвитку синтетичних форм у сучасній українській хореографії. Підкреслено, що синтез волинського танцювального фольклору та сучасних пластичних стилістик є важливим чинником збереження локальної культурної ідентичності та водночас засобом оновлення художньої мови танцю.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі принципів інтеграції локально-специфічних елементів волинського танцювального фольклору в сучасну хореографічну композицію та систематизації методичних підходів до такого синтезу. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у постановчій і педагогічній

діяльності, у розробці навчальних програм і створенні сучасних хореографічних проєктів із використанням фольклорної спадщини.

Ключові слова: волинський танцювальний фольклор, сучасна хореографія, синтез, пластичні стилістики, хореографічна композиція, народний танець.

ABSTRACT

The master's thesis explores the process of synthesizing Volyn dance folklore with the plastic stylistics of contemporary choreography within compositional practice. The study analyzes the cultural, historical, and artistic prerequisites for the interaction between the traditional dance heritage of Volyn and modern choreographic techniques, and outlines theoretical and methodological approaches to examining interstylistic and intercultural synthesis in dance. Particular attention is paid to the specificity of movement vocabulary, rhythmic and plastic structures, and the figurative-symbolic potential of Volyn folk dance in the context of its contemporary stage reinterpretation.

The thesis consists of three chapters. The first chapter examines the historiography of the problem, defines the methodological foundations for studying the synthesis of folklore and contemporary plastic practices, and analyzes the principles distinguishing Volyn dance folklore from contemporary choreography. The second chapter focuses on the genre and stylistic features of Volyn folk dances and the possibilities of their integration into contemporary choreographic stylistics. The third chapter presents an analysis of the author's choreographic composition "*The Code of Volyn*," demonstrating the practical implementation of the synthesis between traditional folklore material and contemporary plastic language.

The conclusions summarize the research findings and outline prospects for the further development of synthetic forms in contemporary Ukrainian choreography. It is emphasized that the synthesis of Volyn dance folklore and contemporary plastic

stylistics is an important factor in preserving local cultural identity while simultaneously serving as a means of renewing the artistic language of dance.

The scientific novelty of the research lies in the comprehensive analysis of the principles of integrating locally specific elements of Volyn dance folklore into contemporary choreographic composition and in the systematization of methodological approaches to such synthesis. The practical significance of the study consists in the possibility of applying its results in choreographic and pedagogical practice, in the development of educational programs, and in the creation of contemporary choreographic projects based on folklore heritage.

Keywords: Volyn dance folklore, contemporary choreography, synthesis, plastic stylistics, choreographic composition, folk dance.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження	12
1.1. Історичні аспекти вивчення волинського танцювального фольклору.....	12
1.2. Огляд і аналіз наукових праць з проблеми поєднання народного танцю та сучасної хореографії.....	17
1.3. Теоретико-методологічні підходи до дослідження синтезу фольклору й сучасних пластичних практик.....	22
1.4. Принципи відмінності волинського фольклору та сучасних пластичних практик.....	27
РОЗДІЛ 2. ВОЛИНСЬКИЙ ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ФОЛЬКЛОР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ	32
2.1. Жанрова та стильова специфіка народних танців Волині.....	32
2.2. Художні та пластичні особливості волинської танцювальної традиції.....	39
2.3. Сучасна хореографія як простір трансформації та переосмислення фольклору.....	44
2.4. Можливості синтезу традиційної танцювальної культури Волині і пластичних стилістик сучасного танцю.....	47
РОЗДІЛ 3. ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНА РОЗРОБКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ «КОД ВОЛИНІ»	
3.1. Лібрето та характеристика художніх образів.....	50
3.2. Форма, жанр, стиль; ідейно-тематичний аналіз.....	54
3.3. Композиційно-архітектонічна побудова.....	55
3.4. Мовно-графічний опис хореографічної комбінації.....	56
3.5. Аналіз музичного матеріалу.....	63
3.6. Художньо-естетичне оформлення постановки.....	63
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ТФ – танцювальний фольклор (традиційна народна хореографія Волині).

ВТФ – волинський танцювальний фольклор (локальні особливості рухів, ритмів, композиційних структур).

НТ – народні танцювальні елементи.

ПР – пластичний рисунок (система побудови рухів, поз, жестів).

СХ – сучасна хореографія (модерн, контемпорарі, джаз-данс, неокласика тощо).

ПС – пластичні стилістики (виражальні засоби сучасних хореографічних напрямів).

К – композиція (структура твору, взаємодія рухів, простору, часу та динаміки).

СВ – синтез виражальних засобів (поєднання фольклорних та сучасних рухів у цілісному танцювальному образі).

РМ – ритмічний малюнок (поєднання народних і сучасних ритмів).

ІМ – інтерпретація мотиву (творча трансформація народного матеріалу засобами сучасної хореографії).

ОБ – образ (художній результат синтезу).

КП – композиційний принцип (варіація, контраст, повтор, розвиток).

ВСТУП

Актуальність теми. Нині, сучасна хореографія перебуває у стадії динамічного розвитку, спрямованого на пошук нових пластичних засобів, здатних інтегрувати традиційні та інноваційні форми руху в органічне єдине ціле. Особливий інтерес становить взаємодія волинського танцювального фольклору з сучасними хореографічними практиками. Волинський фольклор виступає унікальним культурним феноменом, який зберігає автентичні ритми, образну систему та рухову лексику, що формувались протягом століть. Використання цього пластичного матеріалу у синтезі з техніками модерн, контемпорарі, джаз-танцю та іншими сучасними стилями створює нові можливості для художнього втілення образу та розширює композиційний потенціал постановок.

Інтеграція фольклорної традиції та сучасної пластики забезпечує не лише зміцнення національної ідентичності у танцювальному мистецтві, але й формує нові жанрово-стильові моделі. Такий синтез дозволяє поєднувати глибинні етнокультурні сенси з актуальними світовими хореографічними тенденціями, сприяючи розширенню творчих досліджень та підвищенню міжнародної конкурентоспроможності українського танцювального мистецтва.

Вагомий внесок у розвиток хореографічного мистецтва Волині зробили постановки провідних балетмейстерів і хореографів, зокрема І. Богданця, А. Іванова, Е. Шихмана, Р. Маліновського, В. Марущака, В. Мамчура, А. Крикончука, О. Козачука, М. Полятикіна, В. Смирнова, М. Савчука та інших. Фундаментальне значення для наукового дослідження народної хореографії мають також праці українських фольклористів та етнографів (В. Авраменка, В. Верховинця, О. Воропая, А. Гуменюка, В. Давидюка, О. Ошуркевича, О. Кольберга та ін.), у яких танець розглядається крізь призму культурології, історії та етнографії.

До цієї категорії належать як комплексні дослідження української народної хореографічної традиції (А. Кривохижі, В. Шкоріненка, О. Бойко, М. Пастернакова, О. Мерлянова, О. Жиров, Р. Затварська, Д. Демків, О. Голдрич, О. Пархоменко), так і роботи, присвячені регіональним особливостям народного танцю (Н. Марусик, О. Бігус, В.А. Гордєєва, О. Квецко, Б. Кокуленко, О. Ліманська, І. Мостова, А. Підлипський, А. Тимчуля, Л. Щур, І. Терешко, О. Помпа, К.Р. Кіндер та ін.). Значним джерелом залишаються також репертуарні збірники записів народних танців (І. Антипова, К. Балова, В. Тітов, Ю. Гурєєв, Я. Чуперук, В. Годовський, М. Полятикін).

Особливу увагу у методологічному плані заслуговують праці зарубіжних і українських хореологів – Р. Лабана, Р. Бенеш, Д. Хамфрі, М. Каннінгема, Т. Новака, А. Нагачевського, О. Чепалова, Д. Шарикова, І. Мостової, О. Голдрича – які пропонують системні підходи до аналізу танцю в контексті крос-культурної взаємодії, формуючи основу для порівняльних і міждисциплінарних досліджень.

Окреме місце у дослідженні волинського народного танцю належить науковцям, які розкривають його локальну специфіку та культурну цінність. Зокрема, М. Цап'як зробив значний внесок у дослідження хореографічної культури регіону, акцентуючи на її зв'язках із традиційним обрядовим середовищем. В. Гордєєв зосередив увагу на регіональних особливостях хореографічної культури, аналізуючи її в культурологічному й етнографічному вимірах. Важливими для сучасної науки є й напрацювання К. Кіндер, чий дослідження висвітлюють локальну ідентичність та стилістичну своєрідність волинського танцю, особливо у контексті збереження та трансформації традицій у сучасній сценічній практиці. Праці цих науковців дозволяють сформувати більш цілісне уявлення про місце Волині в загальноукраїнському хореографічному просторі та визначають перспективи подальших студій у цьому напрямі.

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить, що в українському хореознавстві останніми десятиліттями сформувався стійкий напрям,

пов'язаний із вивченням регіональної специфіки народного танцю. Ці дослідження дозволяють окреслити локальні особливості рухової лексики, музично-ритмічної основи та обрядово-ритуального контексту, в якому формувалася народна хореографічна традиція різних регіонів. Водночас у науковому обігу домінують праці, спрямовані на фольклорно-етнографічний опис і класифікацію танців, тоді як питання їхнього сучасного сценічного переосмислення досліджуються значно рідше. Проте лише поодинокі дослідники звертають увагу на синтез Волинського танцювального фольклору і пластичних стилістик сучасної хореографії у композиції.

Актуальність проблеми, її практична і теоретична значущість, зумовили наш вибір теми дослідження: «Синтез волинського танцювального фольклору і пластичних стилістик сучасної хореографії у композиції “Код Волині”».

Об'єкт дослідження – сучасна хореографія та її взаємодія з народними танцювальними традиціями Волині.

Предмет дослідження – особливості синтезу волинського танцювального фольклору з пластичними стилістичними сучасної хореографії у композиційній структурі танцювальних постановок.

Метою дослідження є теоретично обґрунтувати та описати особливості синтезу волинського танцювального фольклору й пластичних стилістик сучасної хореографії у створенні композиції.

Для досягнення поставленої мети варто виокремити наступні **завдання**:

- проаналізувати та систематизувати історіографію та джерельну базу дослідження;
- обґрунтувати теоретико-методологічні підходи до дослідження синтезу фольклору й сучасних пластичних практик;
- описати принципи відмінності волинського фольклору та сучасних пластичних практик;
- дослідити жанрово-стильову специфіку народних танців Волині;
- визначити можливості синтезу традиційної танцювальної культури Волині та пластичних стилістик сучасного танцю у композиційних рішеннях.

Методологічна основа роботи ґрунтується на міждисциплінарній стратегії, що передбачає інтеграцію культурно-антропологічного, етнохореологічного, етнокультурологічного та історико-культурного підходів. Теоретичну базу роботи становлять праці класиків культурної антропології (Ф. Боас, М. Мід, Р. Бенедикт, К. Леві-Строс), дослідників етнокультурної антропології танцю (Г. Курат, Дж. Кеаліінохомоку, А. Ройс, С. Янгермен), а також провідних науковців у галузі хореології та етнохореології (Р. та Дж. Бенеш, Р. Лабан, Т. Новак, А. Нагачевський), включно з здобутками українських дослідників В. Верховинця, В. Авраменка, Р. Гарасимчука, А. Гуменюка та інших.

Для дослідження синтезу традиційного та сучасного танцю застосовувалися методи польових досліджень (збирання, систематизація та аналіз матеріалів волинського танцювального фольклору), текстуального аналізу (розгляд народного танцю як культурного та пластичного тексту з урахуванням соціокультурних і етнічних детермінант) та крос-культурного порівняння (визначення точок перетину, запозичень і трансформацій у сучасних хореографічних стилях). Значну роль у роботі відіграли також загальнонаукові методи: аналіз і синтез, порівняння, системний аналіз, абстрагування та конкретизація, що забезпечило комплексне опрацювання процесів інтеграції народної традиції та сучасної хореографічної практики у композиційних структурах танцю.

Новизна та практична значущість отриманих результатів. Новизна дослідження полягає у комплексному аналізі та впровадженні синтезу волинського танцювального фольклору та пластичних стилістик сучасної хореографії у композиційну практику. Вперше систематизовано локальні хореографічні особливості Волині та інтегровано їх у сучасні танцювальні структури, що дозволяє виявити специфіку трансформації традиційних рухових елементів у сучасному мистецькому контексті.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та практичні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-

практичних конференціях. Найвагоміші теоретичні положення та практичні результати наукової розвідки обговорені на засіданні кафедри хореографії Волинського національного університету імені Лесі Українки та були опубліковані у збірнику матеріалів ІХ Всеукраїнської студентської наукової конференції «Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи» (м. Вінниця, 19 грудня 2025) [Веремейчик В. П. Волинський танцювальний фольклор і сучасні пластичні практики: принципи відмінності та культурні функції. Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи: матеріали ІХ Всеукраїнської студентської наукової конференції, ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ«УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 957–959].

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Історичні аспекти вивчення волинського танцювального фольклору

Українська народна хореографія є невід'ємною складовою національної культурної ідентичності, адже саме в ній відображено історичну пам'ять, морально-етичні орієнтири та естетичні уявлення нашого народу. Вона виступає своєрідним мистецьким літописом, у якому через пласти рухів і ритмів передано досвід поколінь. Танцювальна культура Волині вирізняється особливою автентичністю, що сформувалася під впливом багатонаціонального середовища, характерного для цього регіону. Тут органічно поєднано риси архаїчних обрядових дійств, побутових сцен і творчих запозичень від суміжних народів, що надало волинському танцю унікального колориту та глибини.

Поняття «фольклор» уперше з'явилося у науковій термінології завдяки англійському досліднику Вільяму Томсу у 1846 році. Первісно воно означало сукупність народних оповідей, пісень і звичаїв, проте з часом набуло ширшого змісту, охопивши усі форми духовного, художнього й матеріального самовираження народу, що формують основу його культурної самобутності. [19].

Варто наголосити, що у сучасних наукових підходах фольклор розглядається як комплекс явищ традиційної народної культури, що охоплює різноманітні форми духовного й художнього самовираження. До його структури належать словесна творчість (усна оповідна традиція, казки, легенди, прислів'я та приказки), музична культура (народна пісенність і інструментальні мелодії), хореографічне мистецтво (танцювальні форми, народні ігри, обрядові дійства) та зображальна сфера (орнаментальні мотиви, декоративно-прикладне мистецтво). Фольклор виконує функцію своєрідної культурної енциклопедії

народу, у якій збережено його колективну пам'ять, світоглядні уявлення, морально-етичні цінності та естетичні ідеали, що відображають глибинну сутність національного духу [19].

Отже, можемо зробити висновок, що *фольклор* (від англ. folk – «народ», lore – «знання», «мудрість») – це усна народна творчість, у якій відображено духовний світ народу, його національний характер, світоглядні уявлення, морально-етичні цінності та побутові особливості. Первісно термін означав «народну словесність» або «усну народну словесність», акцентуючи на художньому слові як основному носієві традиційних знань.

Наголосимо, що завдяки своїй глибокій традиційності фольклорні надбання мають надзвичайну здатність до збереження й відтворення упродовж багатьох поколінь. Найвиразніші зразки народної творчості передаються з вуст у уста, зберігаючи основні змістові та художні ознаки протягом тривалих історичних епох. Наукові дослідження засвідчують, що окремі народні пісні можуть існувати у майже незмінному вигляді понад три століття. Водночас значна частина фольклорного матеріалу сягає ще давніших часів, однак відсутність письмових фіксацій утруднює точне встановлення їхнього часу виникнення та первісних форм побутування. [19].

В. Давидюк зазначав, що особливістю фольклору є те, що він нерозривно пов'язаний із конкретними історичними умовами, у яких виникав і побутовував. Це особливо відчутно у пісенній традиції: без знання історичного контексту, побуту та звичаєвих норм часто важко зрозуміти зміст окремих образів, сюжетів чи символів. Для істориків та фольклористів подібні «темні місця» нерідко слугують своєрідними підказками, що допомагають визначити час походження того чи іншого твору. Для ж пересічного слухача без урахування цих знань народна пісня може залишатися незрозумілою. [19].

Наголосимо, що Микола Костомаров (1817–1885), один із перших українських дослідників народної творчості, наголошував на важливості історичного підходу до вивчення фольклорних текстів. Учений підкреслював, що народна пісня може бути повноцінно осмислена лише за умови врахування

її географічного походження, соціокультурного контексту, а також механізмів збереження, поширення, трансформації та зникнення. На думку Костомарова, лише комплексний аналіз цих аспектів дає змогу адекватно інтерпретувати зміст фольклорного твору, тоді як їхнє ігнорування може призвести до неповного розуміння або помилкових висновків.[30]

Зазначимо, що однією з ключових галузей багатогранної культури України є народне хореографічне мистецтво, яке інтегрує танцювальні традиції різних регіонів держави. Сучасний етап його розвитку характеризується впливом новітніх засобів масової інформації, трансформацією автентичного танцю у сценічні форми виконання та іншими цивілізаційними чинниками, що поступово витісняють традиційну народну хореографію. Зразки танцювальної спадщини, що передавалися переважно шляхом усної та спонтанної трансмісії, сьогодні опинилися під загрозою забуття. Особливо значною втратою стала заборона народних свят у період тоталітарного режиму, яка спричинила безповоротне зникнення значної частини традиційної танцювальної культури. [22].

Культура кожного окремого регіону є не лише складником загальноукраїнського мистецького простору, а й основою, на якій вибудовується багатобарвна мозаїка української культурної традиції. Регіональні особливості проявляються у характері танцю, специфіці рухів, своєрідності виконавської манери, традиційному костюмі та музично-фольклорному супроводі. Саме ця неповторність надає кожному локальному осередку унікального культурного обличчя й водночас забезпечує цілісність і безперервність розвитку національної культурної спадщини. Волинь посідає особливе місце серед регіонів України, вирізняючись своєю етнокультурною багатогранністю та глибокими історичними традиціями. До складу історичної Волині входили землі сучасних Волинської, Рівненської, Житомирської областей, а також частина Тернопільщини. Унаслідок складних історичних обставин, зокрема тривалого перебування під владою іноземних держав, цей регіон протягом століть залишався певною мірою ізольованим від

загальноукраїнських культурних процесів. Така відокремленість, однак, сприяла збереженню архаїчних елементів у народній творчості та формуванню самобутнього етнокультурного обличчя Волині.

На думку В. Давидюка, домінування сусідніх держав істотно позначилося на формуванні мистецького обличчя Волині, визначивши її культурну спорідненість із навколишніми регіонами та народами. Дослідник підкреслював, що впливи польських, білоруських, литовських та інших європейських традицій відчутно проявилися у розвитку лексичних і стилістичних особливостей волинського танцювального мистецтва. Вивчення цих культурних взаємозв'язків дозволяє не лише глибше осягнути історичну еволюцію української хореографії, а й виокремити унікальні риси волинської танцювальної культури, що формують її неповторну національну самобутність. [20]

Вагомий внесок у становлення та розвиток хореографічного мистецтва Волині зробили відомі майстри танцю – І. Богданець, О. Козачук, А. Крикончук, В. Мамчур, М. Полятикін, М. Савчук, В. Смирнов, Є. Шихман, та інші. Завдяки їхній творчості з'явилися оригінальні постановки, які стали складовою культурної спадщини регіону та заклали підґрунтя для подальшого розвитку місцевих хореографічних традицій.

У системі хореографічної освіти Волині особливе значення мають початкові спеціалізовані мистецькі заклади: школи естетичного виховання, хореографічні класи при школах мистецтв, палацах учнівської молоді, а також школи танцю, що функціонують при творчих колективах. Як підкреслює А. Максименко, у позашкільній хореографічній освіті останнім часом спостерігаються інноваційні процеси, зокрема зростання популярності сучасних напрямів танцю. Саме тому провідним завданням початкового етапу хореографічної підготовки є збереження національних традицій, їхнє відродження та адаптація методичних основ народно-сценічного танцю до сучасних умов [38].

Фольклор Волині є результатом тривалого історичного розвитку, зумовленого геополітичним положенням регіону та постійною взаємодією з культурними осередками Східної й Центральної Європи. Упродовж століть Волинь знаходилася на перехресті торговельних шляхів і державних кордонів, що сприяло активному міжкультурному обміну та формуванню своєрідного синтезу місцевих і запозичених традицій. Саме ця відкритість до зовнішніх впливів у поєднанні з глибокими автохтонними рисами зумовила багатство та різноманітність волинського фольклорного середовища [38].

Великий вплив на формування волинського фольклору справила політична історія регіону. Протягом століть Волинь перебувала під владою різних держав: Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Російської імперії та Австро-Угорщини. Ці впливи сприяли виникненню характерних стилістичних рис у танцювальному та пісенному фольклорі, появі запозичених елементів мелодики, ритму, костюма та хореографічної структури. Наприклад, польська культура внесла до волинських танців елементи граціозності та складніші фігури, білоруська та литовська – специфічні ритмічні побудови та регіональні музичні інтонації.

Особливість формування волинського фольклору полягала у синтезі локальних і зовнішніх впливів. Кожне село чи район мав власні танцювальні й музичні традиції, що передавалися усно: від батьків до дітей, під час свят, весільних обрядів і громадських заходів. Ця усна трансмісія забезпечувала збереження автентичності форм, але також дозволяла їх поступову модифікацію відповідно до соціальних і культурних змін [37].

Важливу роль у систематизації та дослідженні волинського фольклору відігравали етнографи, хореографи та музиканти, серед яких слід виділити В. Верховинця, який наголошував на нерозривному зв'язку пісні та танцю як форм самовираження народу. Його дослідження та зібрані матеріали дозволили зберегти частину традиційних форм танцю, що підлягали трансформації в умовах сценічного виконання [7].

Таким чином, історичне становлення фольклору Волині є наслідком тривалого процесу взаємодії місцевих традицій та зовнішніх культурних впливів, у результаті якого відбувалася адаптація обрядових і побутових елементів, а також усна передача знань, умінь і мистецьких навичок. Завдяки цьому народна творчість зберігала свою автентичність, водночас гнучко реагуючи на зміни соціокультурного середовища. У першій половині XX століття волинські фольклорні танці починають активно вивчатися, документуватися та сценізуватися. Саме в цей час з'являються ансамблі пісні й танцю, які стають осередками популяризації та художнього осмислення регіональної культурної спадщини. У 1930–1950-х роках фахівці — хореографи, етнографи, фольклористи — здійснюють ґрунтовну роботу зі збору автентичних танцювальних зразків, адаптуючи їх до умов сценічного виконання. Унаслідок цього формується феномен «сценічного волинського танцю», у якому традиційна пластика, ритміка й образність поєднуються з професійною режисурою, композиційними прийомами та сучасною сценічною стилістикою, створюючи нову форму збереження і трансляції народного мистецтва.

Отже, волинський танцювальний фольклор є унікальним явищем української культури. Він зберіг у собі архаїчні елементи обрядового танцю, розвинувся як форма побутового мистецтва і набув нових рис завдяки впливу сусідніх народів.

1.2. Огляд і аналіз наукових праць з проблеми поєднання народного танцю та сучасної хореографії

Аналіз наукових праць, присвячених поєднанню народного танцю та сучасної хореографії, виявляє низку ключових аспектів, що визначають еволюцію українського народно-сценічного танцю в контексті сучасного мистецтва.

Сучасна хореографія формується через поєднання та синтез різних танцювальних стилів і напрямів, що дозволяє створювати нові художні форми та концепції руху. Протягом XX – початку XXI століття вона пройшла складний шлях розвитку, адаптуючи традиційні народні танцювальні елементи, класичну техніку та сучасні сценічні експерименти. В результаті сформувався власний стиль сучасної хореографії – як універсальний напрям, який поєднує традиційні та авангардні підходи у створенні танцювальних композицій.

Дослідниця О. Бойко у своїй статті «Український народно-сценічний танець у контексті культури постмодернізму» аналізує вплив постмодерністської естетики на народно-сценічний танець XXI століття. Вона зазначає, що сучасні хореографи активно використовують елементи деконструкції, інтертекстуальності та іронії, що дозволяє переосмислити традиційні форми та мотиви в новому контексті [4].

У статті «Тенденції розвитку народно-сценічного танцю долинян» А. Тимчула аналізує особливості сучасної еволюції хореографії цієї етнографічної групи. Дослідник окреслює провідні напрями розвитку, серед яких – збереження автентичних елементів у поєднанні з їхньою адаптацією до нових культурних і сценічних умов [51].

Науковець В. Гордєєв у роботі «Формування структурно-образних та символічних особливостей хореографічної лексики українського народного танцю» аналізує розвиток хореографічної мови, зокрема структуру рухів, символіку та образність, що дозволяє зберігати національну ідентичність при адаптації до сучасних сценічних умов [17].

Варто наголосити, що народний танець є найдавнішою формою хореографічної діяльності, що відображає рухові та ритмічні особливості певної місцевості, у такий спосіб зберігаючи традиції, побут і світогляд народу. Кожна етнічна спільнота є унікальною, а її народний танець володіє неповторними ознаками, що формуються під впливом природного середовища та соціального життя. Спостереження предків за явищами природи і трудовою діяльністю зумовлювали певні емоційні реакції, що поступово

трансформувалися у рухові моделі: імітацію рухів тварин, птахів або дій у процесі праці. Згодом танець органічно поєднався з піснею та обрядовими практиками, утворюючи комплексні календарно-обрядові дійства українського народу [18].

Для нашого дослідження важливо було чітко розрізняти поняття фольклорного та сценічного танцю. Фольклорний танець функціонує в природному середовищі, включає місцеві традиційні рухи, ритми, костюми та відображає емоційний стан виконавця, орієнтований насамперед на його внутрішній досвід. Сценічний танець, навпаки, є художньою постановкою балетмейстера для вистави, яка базується на фольклорній основі, оброблений і адаптований для сприйняття глядачем. Попри це, сучасне хореографічне мистецтво активно інтегрує народні джерела, збагачуючи та розвиваючи народно-сценічний танець. Хоч фольклорна та сценічна форми танцю мають спільні елементи, їхня ключова відмінність полягає у спрямованості: перша орієнтована на внутрішній емоційний стан виконавця, друга – на сприйняття аудиторією, при цьому обидві форми відображають унікальні культурні та естетичні особливості народу [18].

На думку О. Чепалова, витоки багатьох мистецьких форм — вокальної, інструментальної музики та танцю — сягають синкретичної народної творчості. До нашого часу дійшли веснянки, обрядові й трудові пісні, купальські та весільні дійства, у яких збережені елементи ігор та танців. Це засвідчує їхню багатогранну й цілісну природу [56].

У своїх наукових працях К. Кіндер акцентує увагу на важливості локальної специфіки та етнокультурних взаємовпливів у процесі розвитку традиційного танцю Волинського регіону. Дослідниця зазначає, що регіональні та локальні варіанти волинського танцювального фольклору зберігають виразну автентичність, поєднуючи архаїчні форми руху з елементами, що виникли внаслідок контактів із сусідніми етнічними спільнотами. Такий підхід, запропонований К. Кіндер, дає змогу простежити історико-культурну еволюцію народного танцю на регіональному рівні, виявити механізми збереження

традицій і з'ясувати, яким чином міжетнічна взаємодія сприяла формуванню сучасного хореографічного обличчя Волині [23].

У своїй дисертаційній роботі «Український народний танець на Поліссі: регіональні особливості лексики» Володимир Гордєєв здійснює ґрунтовне дослідження еволюції хореографічної лексики Полісся в історико-культурному контексті. Він детально аналізує структуру та символічне значення рухів, виявляючи багатоваріативність манери виконання танцювальної лексики регіону. Особливу увагу приділено впливу взаємодії кількох культур у регіоні на формування стилістичних особливостей народного танцю Полісся. За словами В. Гордєєва, синтез у культурі проявляється у поєднанні східних і західних традицій. Україна, яка межує з Польщею, Угорщиною, Румунією та Словаччиною, є прикладом взаємодії різних субкультур. Це дослідження збагачує джерельну базу важливими архівними матеріалами, зокрема записами автентичних танців, зробленими під час фольклорно-етнографічних експедицій. Згідно з дослідженням Володимира Гордєєва, хореографічна лексика Полісся відображає багатство етнокультурних впливів, що формувалися під впливом географічного розташування та історичних контактів з сусідніми народами. Ці взаємодії сприяли збереженню архаїчних елементів у танцювальній традиції, одночасно збагачуючи її новими стилістичними рисами. Таким чином, народний танець Полісся є результатом тривалого процесу культурного взаємодії та адаптації, що дозволяє зберігати національну ідентичність при адаптації до сучасних сценічних умов [16].

Важливими джерелами для дослідження народної хореографії Волині виступають матеріали польових досліджень, здійснених викладачами кафедри хореографії Волинського національного університету імені Лесі Українки. Зокрема, у 2017 році Л. Косаковська в межах експедиції Державного наукового центру з охорони культурної спадщини від техногенних катастроф задокументувала зразки автентичних танців у Маневицькому районі Волинської області [28].

Наголосимо, що під час створення візуального образу трьох танцівниць було застосовано систему сенсорних датчиків, які фіксувалися на рухах виконавиць і зчитувалися камерним обладнанням, розташованим по периметру студії. Отримані дані перетворювалися на тривимірні цифрові моделі людських фігур, виконані у стилі олівцевої графіки, після чого ці віртуальні образи інтегрувалися у сценічний простір і взаємодіяли з реальними танцівниками. Такий технологічний експеримент репрезентує інноваційне поєднання хореографічного мистецтва та цифрових технологій, відкриваючи нові перспективи для сценічної інтерпретації руху й діалогу між живим і віртуальним простором [44].

Проведений аналіз наукових праць дав змогу встановити, що проблема інтеграції народної хореографії в сучасні сценічні форми розглядається з різних перспектив — історико-етнографічної, методико-педагогічної, теоретико-естетичної та практично-хореографічної. Дослідники підкреслюють, що поєднання автентичного матеріалу з модерними постановочними прийомами сприяє збереженню та актуалізації регіональної культурної пам'яті в умовах масової сцени. У наукових працях увага концентрується переважно на питаннях «що зберігати» (автентичні коди руху, музичні інтервали, костюмові ознаки) і «як адаптувати» (композиційні трансформації, сценічні поліпшення, педагогічні прийоми).

Отже, фольклорні джерела слугують фундаментом для розвитку народно-сценічного танцю, дозволяючи балетмейстерам і хореографам створювати композиції, які поєднують традиції з сучасними засобами вираження. У сучасних постановках активно застосовуються технології відеопроєкцій, 3D-анімації, VR та системи штучного інтелекту, що розширюють сценічні можливості і створюють нові формати взаємодії між виконавцем і глядачем. Поєднання традиційних народних танців з інноваційними засобами сучасної хореографії сприяє збереженню національної ідентичності, популяризації локальної культури та розвитку художньо-естетичних форм у сучасному мистецтві.

1.3. Теоретико-методологічні підходи до дослідження синтезу фольклору й сучасних пластичних практик

Дослідження синтезу фольклорної спадщини та сучасних хореографічних стилістик потребує комплексної міждисциплінарної методології, яка дозволяє поєднати інструменти культурології, етнохореології, мистецтвознавства та соціальних наук. Теоретико-методологічна база такого аналізу ґрунтується на кількох ключових підходах. Так, культурно-антропологічний підхід забезпечує можливість осмислення народного танцю як явища колективної культурної пам'яті та духовної практики, що акумулює архетипні моделі поведінки, ціннісні орієнтації та світоглядні уявлення. Він дозволяє виявити, яким чином фольклорні танцювальні форми функціонують у сучасному культурному просторі, зберігаючи архаїчні елементи й водночас адаптуючись до нових контекстів. Етнохореологічний підхід надає інструментарій для реконструкції та інтерпретації регіональних особливостей традиційного танцю, зокрема волинського. Він охоплює аналіз локальних пластичних кодів, музично-ритмічних структур, костюмологічних елементів, а також вивчення трансформацій, що відбуваються під впливом міжетнічних контактів і глобалізаційних процесів.

Варто наголосити, що системний підхід інтегрує результати попередніх методологічних орієнтирів і дозволяє розглядати синтез народного танцю та сучасних пластичних практик як цілісний процес, у якому взаємодіють традиційні форми, інноваційні стилістики та соціокультурні контексти.

Синтез фольклору та сучасних пластичних практик є одним із актуальних напрямів сучасного мистецтвознавства та культурології. Фольклор, як носій національної культурної пам'яті, традицій та символів, у поєднанні з сучасними пластичними мистецтвами створює нові форми виразності, збагачуючи як естетичний, так і соціокультурний досвід. Метою дослідження є виявлення

теоретико-методологічних підходів, що дозволяють системно аналізувати та інтерпретувати процеси синтезу фольклору та сучасної пластики.

Фольклор розглядається як культурний код, що включає усну поезію, пісні, легенди, обряди та народні танці. Типологія фольклору дозволяє виділити специфічні форми, що можуть бути трансформовані у сучасних мистецьких практиках. Функціональний підхід у фольклористиці підкреслює соціальну роль фольклору, його здатність інтегрувати спільноту та формувати естетичний досвід.

Народна танцювальна культура традиційно виступає предметом дослідження широкого кола гуманітарних наук – мистецтвознавства, культурології, історії, етнології, фольклористики та суміжних дисциплін. Такий міждисциплінарний підхід зумовлений багатовимірною природою танцю як соціокультурного феномена, що поєднує естетичні, комунікативні, ритуально-обрядові та ідентифікаційні функції. У сучасному науковому дискурсі особливої ваги набувають методологічні орієнтири, які дозволяють розглядати танець не у відриві від інших культурних проявів, а як органічну складову цілісної культурної системи. Такий підхід дає змогу простежити взаємозв'язок народної хореографії з етнічною традицією, регіональною специфікою та історичними трансформаціями, виявити її роль у збереженні культурної пам'яті та у формуванні сучасних ідентифікаційних практик [36].

В. Личковах слушно підкреслює, що у контексті сучасних досліджень народної та сучасної хореографії особливої актуальності набуває методологічний потенціал етнокультурології — міждисциплінарного напрямку гуманітарних наук, зорієнтованого на вивчення взаємодії культурних традицій, механізмів їхнього діалогу, трансформації та взаємовпливу в межах певного соціокультурного простору. Застосування етнокультурологічного підходу відкриває можливість простежити, як у хореографічних практиках поєднуються автентичні фольклорні елементи з новітніми пластичними формами, створюючи передумови для творчого оновлення та збагачення танцювальної культури [36].

Також варто підкреслити, що одним із ключових напрямів сучасних етнокультурологічних досліджень виступає концепція “культурологічної регіоніки”, яка зосереджується на аналізі локальних культурних систем як цілісних структур, наділених власними етноідентифікаційними ознаками. У межах цього наукового підходу народний танець розглядається не лише як форма репрезентації регіональної традиції, а й як живий, динамічний феномен міжкультурної комунікації, де відбувається взаємопроникнення, адаптація та синтез етнокультурних впливів. Завдяки цьому відкривається можливість комплексного осмислення фольклорної хореографії як своєрідного культурного коду, який, зберігаючи локальну автентичність, водночас інтегрується у глобальний культурний простір, забезпечуючи безперервність традиції та її сучасне оновлення [36].

У площині танцювальної культури така методологічна оптика дає змогу розглядати народний танець не лише як відображення локальної ідентичності, а й як феномен, що водночас репрезентує універсальні закономірності художньої творчості, комунікації та міжкультурного обміну. Таким чином, танець постає своєрідним «текстом культури», у якому втілюється взаємодія етнічного й загальнолюдського, традиційного й інноваційного, локального й глобального. [36].

Науковець В. Личковах у своїх дослідженнях визначає культурологічну регіоніку як комплексне вчення про регіональні виміри людської життєдіяльності, проблематика якого охоплює дослідження самотності природно-ландшафтних, історичних та соціокультурних чинників існування народу на субетнічному рівні у межах конкретного краю. Науковець наголошує, що концептуальні моделі культурологічної регіоніки можуть формуватися не лише на основі загальних методологічних та універсальних наукових принципів, а й за допомогою спеціалізованої етнокультурологічної категоріальної системи [36]. Це пояснюється тим, що будь-яка регіоніка, за своєю суттю, має включати національно-іманентні, «етноонтологічні» поняття й образи, які імпліцитно закорінені в етноментальності, у сфері духовної

метафізики, або ж – використовуючи постнекласичну термінологію – в енергоінформаційному просторі регіону. Саме цей рівень дозволяє осмислювати культуру не як сукупність статичних форм, а як динамічний простір смислів, що акумулює архетипи, символи та універсалії, притаманні певному етносу [36].

Серед провідних науково-методологічних підходів, спрямованих на комплексне дослідження танцювального мистецтва у контексті розвитку культури з урахуванням етнічної та регіональної специфіки, виокремлюються два основні напрями – етнохореологія та антропологія танцю. Вони визначають відповідно два вектори у формуванні методологічних парадигм дослідження танцю – європейський і американський.

Як наголошують сучасні науковці, недоцільно розглядати ці підходи як протилежні чи взаємовиключні; радше йдеться про комплементарність методологій, кожна з яких має свої акценти та дослідницькі пріоритети. Дослідники А. Г'юрческу та Л. Торп слушно зауважують, що відмінності між ними зумовлені низкою чинників – історико-політичними, соціокультурними й епістемологічними [62].

Так, у європейській науковій традиції XIX–XX століть визначальним було прагнення національних меншин і локальних спільнот утвердити власну культурну ідентичність у межах великих державних утворень, підкреслити автентичність і неповторність національної спадщини. Це зумовило активний інтерес до вивчення фольклору, реконструкції традиційних танців, аналізу їхніх стилістичних та символічних особливостей, які інтерпретувалися як утілення «духовного коріння», «національного характеру» певної етнокультурної спільноти. У цьому контексті й формувалася етнохореологія як окремий напрям у межах хореології – науки про танець, зорієнтований на осмислення його етнічної специфіки.

Американська традиція, яка більшою мірою спиралася на антропологію танцю, сформувалася під впливом мультикультурного середовища та міждисциплінарних досліджень. Тут у центрі уваги опинилися не лише питання

етнічної автентичності, а й ширші проблеми соціальних функцій танцю, його ролі у комунікації, ритуалі та ідентифікації в умовах культурного різноманіття. Таким чином, обидва підходи доповнюють одне одного, відкриваючи перспективи для міжкультурного та міждисциплінарного аналізу феномену танцю [62].

У межах дослідження нами було проаналізовано спектр сучасних пластичних практик, до яких належать сучасний танець, перформанс, експериментальні рухові техніки та новітні хореографічні пошуки. Їх визначальною рисою є постмодерністська парадигма, що акцентує на експериментальності, відкритості до синтезу традиційних і новаторських форм, а також на свободі тілесної експресії як інструменті художнього висловлення.

У цьому контексті особливого значення набуває теорія руху, яка дає можливість інтерпретувати тілесність як носій символіки, культурної пам'яті та виразних потенцій, закодованих у рухових формах. Застосування такого підходу дозволяє виявити не лише зовнішню пластичну динаміку, а й внутрішні смислові пласти, що формуються внаслідок міжкультурних і міжчасових нашарувань.

Одним із перспективних напрямів виступає синтез фольклорної традиції та сучасного мистецтва, що реалізується через інтертекстуальність, реміфологізацію архаїчних мотивів, етно-арт практики та адаптацію локальних танцювальних форм для сценічної репрезентації. Завдяки цьому процесу автентичні семантичні коди зберігають свою глибинну значущість, водночас наповнюючись новими художніми смислами, що актуалізують їх у культурному просторі ХХІ століття.

Дослідження синтезу фольклорних і сучасних пластичних практик ґрунтується на використанні комплексу методів. Компаративний аналіз виявляє спільні ритмічні, символічні та естетичні закономірності традиційних і новітніх форм. Семіотичний підхід розглядає рух як систему знаків, простежуючи трансформацію символіки обрядових жестів у сучасних постановках. Етнографічний метод включає спостереження, інтерв'ю з виконавцями й аналіз

соціокультурного контексту. Інтердисциплінарний підхід поєднує інструментарій фольклористики, культурології, хореографії та перформанс-арту, а психофізіологічний та тілесно-орієнтований підхід дає змогу досліджувати тілесну пам'ять, енергетику руху й емоційний вплив на учасників і глядачів. Практична реалізація цих методів передбачає виявлення фольклорних елементів у сучасних постановках, реконструкцію та адаптацію традиційних рухів, а також оцінку ефектів синтезу – естетичного (гармонія традиції та модерності), соціального (підтримка національної ідентичності) та психологічного (емоційний вплив). Комплексність такого підходу дозволяє не лише відновлювати й трансформувати традиційні форми, а й створювати нові художні концепції, що збагачують сучасну культуру й сприяють утвердженню національної ідентичності [57].

Отже, синтез фольклору та сучасних пластичних практик є одним із провідних векторів розвитку сучасного танцювального мистецтва. Він поєднує глибинні смисли традиційної культури з інноваційними формами художньої експресії, забезпечуючи безперервність культурної пам'яті та відкриваючи нові можливості для її актуалізації. Використання комплексного методологічного інструментарію – компаративного, семіотичного, етнографічного, інтердисциплінарного, а також психофізіологічного підходів – дозволяє не лише досліджувати процеси взаємодії традиції та модерності, а й виявляти їх естетичний, соціальний та психологічний ефект. Такий підхід сприяє розробці нових художніх стратегій, які збагачують сучасне мистецтво, підтримують національну ідентичність та водночас інтегрують локальні культурні практики у глобальний мистецький контекст.

1.4. Принципи відмінності волинського фольклору та сучасних пластичних практик

Волинський фольклор постає як цілісна система народної традиції, що формується та передається переважно в усній формі, зберігаючи історичний

досвід, морально-етичні норми, обрядові дійства й колективні цінності місцевої громади. Його структура вирізняється стійкістю жанрових форм – пісень, танців, інструментальної музики, – які функціонують не лише як художні практики, а й як носії ритуально-символічного змісту. Механізм засвоєння фольклору ґрунтується на безпосередньому залученні індивіда до спільноти через спостереження, участь і наслідування, що забезпечує органічний зв'язок поколінь і підтримує тяглість традиційної культури [53].

Сучасні пластичні практики, навпаки, зорієнтовані передусім на індивідуальне самовираження та пошук нових форм тілесної експресії. Вони характеризуються експериментальним ставленням до руху, відкритістю до багатозначних інтерпретацій і відсутністю жорсткої прив'язаності до конкретних традицій чи календарно-обрядових контекстів. Їх опанування здійснюється переважно у форматі студійної чи професійно-освітньої підготовки (тренінги, майстер-класи, лабораторії), тоді як структура виконання часто має імпровізаційний і концептуальний характер, де важливим стає не відтворення канону, а авторське прочитання руху [54].

Отже, принципова відмінність між волинським фольклором і сучасними пластичними практиками полягає в опозиції традиційності та колективності, властивих першому, й сучасності та індивідуалізму, характерних для другого. Якщо фольклор відображає цінності громади та укорінений у спільнотному життєвому циклі, то сучасні пластичні форми акцентують унікальність особистого досвіду, творчий експеримент і відкритість до глобального культурного діалогу [54].

Здійснивши аналіз особливостей волинського фольклору та сучасних пластичних практик, виокремлено основні принципи відмінності волинського фольклору та сучасних пластичних практик, які представлені в табл. 1.1.

Табл. 1.1.

Принципи відмінності волинського фольклору та сучасних пластичних практик

Принцип	Волинський фольклор	Сучасні пластичні практики
Походження та функція	Народне походження, передається усно; виконує соціокультурну та ритуальну функцію (збереження історії, традицій, моральних норм).	Створюються сучасними авторами; основна функція – естетична, терапевтична, експресивна; часто індивідуальна.
Форма вираження	Слово, пісня, танець, музика; структура стійка та шаблонна (ритміка, приспиви, повтори); символічність у танцях та обрядах.	Рух, пластика, тіло як інструмент самовираження; відкриті структури, імпровізація, експеримент із формою та простором.
Смислова орієнтація	Колективні цінності, мораль, взаємозв'язок із природою; конкретне «послання» або навчальна функція.	Індивідуальний досвід, суб'єктивні відчуття; абстрактні чи концептуальні ідеї; відкритість для інтерпретацій.
Система передачі та освоєння	Усне передавання, спостереження за старшими, спільне виконання; традиційна майстерність поколінь.	Студії, курси, майстер-класи; експеримент, пошук власної мови руху.
Відношення до часу та контексту	Пов'язаний із ритуалами, сезонами, історично сформованими громадами.	Позачасовий або урбаністичний контекст; не обмежується святами чи обрядами.

Отже, волинський фольклор репрезентує зміст через слово, пісню, танець та музику. Його структура відзначається стійкістю й шаблонністю: ритміка, повтори й приспиви формують впізнавану систему, а пісні й танці несуть чітку символіку, переважно пов'язану з обрядовістю. У сучасних пластичних

практиках основним засобом вираження є тіло й рух, що відкриває можливості для експериментів із формою, простором та динамікою. Виконання тут має відкриту структуру, базується на імпровізації та пошуку нових художніх мов, завдяки чому кожен виступ набуває унікального характеру [49].

Фольклорні практики Волині зосереджені на колективних цінностях, моральних нормах, зв'язку з природою та суспільно значущих настановах. Кожен текст чи танець містить конкретне «послання» або навчальну функцію. У сучасних пластичних практиках, навпаки, у центрі уваги перебуває індивідуальний досвід, внутрішні відчуття виконавця, абстрактні чи концептуальні ідеї, відкриті до множинних інтерпретацій. У традиційному середовищі фольклор передається через усне навчання, безпосереднє спостереження за старшими та колективне виконання, що забезпечує спадковість майстерності й тяглість культурної традиції. Натомість у сучасних пластичних практиках процес навчання реалізується через студії, курси, майстер-класи або індивідуальні тренування, а головний акцент робиться на експерименті й пошуку власної мови руху, що відрізняється від усталених канонів [45].

Варто зазначити, що волинський фольклор тісно пов'язаний з календарними циклами, ритуалами, святами та історично сформованими громадами, де він функціонує як частина цілісної культури. Сучасні пластичні практики здебільшого позачасові: вони можуть існувати у будь-якому соціокультурному середовищі, часто реалізуються в урбаністичному контексті, не обмежуючись святковими чи обрядовими рамками [45].

Отже, волинський фольклор виник у природному середовищі народного побуту й передавався переважно через усну та практичну традицію, від покоління до покоління. Сучасні пластичні практики формуються у професійному мистецькому просторі, ґрунтуючись на індивідуальному авторському пошуку та інституційних формах навчання. Народний танець виконував ритуально-обрядові, комунікативні та соціально-розважальні функції, будучи органічною частиною колективного життя громади. Натомість

сучасні пластичні практики спрямовані переважно на художньо-естетичне самовираження, експеримент і сценічну репрезентацію.

Для волинського танцю характерна стійка ритміко-пластична структура, зумовлена традиційною музикою, костюмом і локальними стилістичними кодами. Сучасні танцювальні техніки вирізняються відкритістю форми, імпровізаційністю, варіативністю та відмовою від жорстких структурних рамок. Фольклорна хореографія зосереджена на відтворенні колективного досвіду, спільних символів і архетипів, що закріплюють етнокультурну ідентичність. Сучасні практики натомість акцентують на індивідуальному світовідчутті виконавця, його тілесності та суб'єктивному досвіді.

Отже, можемо зробити висновок, що у традиційному танці смисли закладені в архаїчних жестах, символіці рухів, обрядових діях. У сучасних формах головним є пошук нових значень, переосмислення й актуалізація традиційних мотивів через експериментальні пластичні коди.

РОЗДІЛ 2. ВОЛИНСЬКИЙ ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ФОЛЬКЛОР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

2.1. Жанрова та стильова специфіка народних танців Волині

Народні танці Волині вирізняються жанровим і стильовим розмаїттям, що зумовлено історико-культурними умовами формування регіону, його географічним розташуванням та етнокультурними контактами з сусідніми народами — поляками, білорусами, литовцями та чехами. У фольклорній традиції волинського краю поєднуються як давні архаїчні елементи, так і риси, властиві новітнім формам народної хореографії.

Танець є специфічною формою мистецтва, у якій людина виражає свої уявлення про світ через художньо-пластичні образи, що створюються ритмічними рухами тіла. Становлення танцю у всіх його різноманітних формах і жанрах нерозривно пов'язане з розвитком людини та суспільства. Будь-які форми тілесно-пластичного вираження завжди соціально й культурно детерміновані. Тому доцільно розглядати танець як соціокультурний феномен, який відображає специфіку світовідчуття й світорозуміння конкретної епохи, етносу або соціальної групи. Під впливом культурних змін змінюються функціональне призначення танцю та його взаємозв'язки з іншими складовими культури. Такий підхід передбачає дослідження динаміки соціокультурних функцій танцю, його ролі в суспільних процесах і житті людей.

Як зазначає дослідниця В. Головей, «танець розглядається не тільки як різновид мистецтва, а як багатогранний культурний феномен, у якому органічно поєднуються природне й культурне, тілесне й духовночуттєве, традиція й новація, сакральне й профанне. У цьому аспекті особливого значення набувають дослідження танцю в контексті історико-культурного розвитку, його витоків у ритуалі, міфології та сакральному досвіді людини.

Такий підхід дозволяє глибше осмислити не лише історичну еволюцію танцю, а й зміни танцювальних традицій у сучасному міжкультурному просторі. [13, с. 17]. Таким чином, акцент робиться на культурно-антропологічному аспекті танцю, що дозволяє аналізувати його в цілісному контексті історії культури та міжкультурних взаємовпливів.

Переважна частина сучасних дослідників пов'язує походження танцю з ритуальною практикою та міфо-поетичним світоглядом архаїчного суспільства. Зокрема, нідерландський дослідник релігії та сакрального мистецтва Герард ван дер Леу вважає танець первинною формою мистецтва: «Історичний і феноменологічний аналіз свідчить, що танець – первинне мистецтво. В ньому знаходимо зародки всіх мистецтв в їх нерозривній єдності» [65, с. 302–303].

Зазначимо, що народні танці Волині складають невід'ємну частину культурної спадщини України. Вони відображають побут, традиції та обрядові уявлення волинян, демонструють емоційне ставлення до праці, свят і ритуалів. Особливістю волинських танців є поєднання ритмічності, енергійності та естетичної простоти, що робить їх доступними для широкого кола учасників і сприяє збереженню культурної традиції в локальному соціокультурному середовищі [48].

Основними жанрами є обрядові, весільні, соціально-побутові та сценічно-розважальні танці, кожен із яких має власну функціональну та смислову спрямованість [45]. Обрядові танці пов'язані з календарними святами, сільськогосподарськими обрядами та ритуалами, вони виконують магічно-символічну функцію, підтримуючи єдність спільноти та відображаючи вірування та звичаї народу. Весільні та соціально-побутові танці акцентують естетичну насолоду, соціальну інтеграцію та демонстрацію колективної майстерності, а сценічно-розважальні – виконувалися переважно для свят та урочистостей, часто маючи динамічний, емоційно насичений характер.

Стильова специфіка волинських танців визначається синтезом архаїчних форм та локальних художніх особливостей: характерними є чітка ритміка, струнка композиція рухів, пластична виразність та повторюваність фігур, що

створює впізнаваний естетичний образ. Також важливим є використання символічних жестів, специфічних рухових мотивів та взаємодії учасників у колективі, що формує колективну тілесну пам'ять і підтримує традиційні культурні коди [15].

Проаналізувавши жанрову та стильову специфіку народних танців Волині, узагальнення разом із прикладами танців представимо в табл. 1.2.

Табл. 1.2.

Узагальнення жанрової та стильової специфіки народних танців Волині

Принцип / Категорія	Жанрова специфіка	Стильова специфіка	Приклади танців
Хороводні та обрядові танці	Ритуально-обрядові дії, пов'язані з календарними святами, весняними та весільними обрядами	Колективність, колова форма, синхронність рухів, символічність жестів, плавність і циклічність ритму	«Кралюк», «Весільний круг», «Веснянка», «Моління»
Побутові танці	Відображають традиції дозвілля, соціальну взаємодію громади, свята, вечорниці	Парність, ігровість, гумористичні елементи, імпровізаційність, жвава динаміка	«Кадриль», «Полька», «Козачок»
Ігрові та сюжетні танці	Поєднання танцю з елементами гри, сценічного діалогу, жартів, драматизації	Мімічність, емоційна насиченість, зміна ритму, поєднання танцю з короткими	«Горлиця», «Огірочки», «Журавель»

		сценками	
Героїк о- танцювальні форми	Відтворення сили, мужності, бойової доблесті, елементів народного звитяжництва	Широкі рухи, стрибки, присядки, притупи, акцентована ритміка, енергійність	«Гопак» , «Аркан», «Метелиця»
Свято во-збірні танці	Виконувалися під час ярмарків, громадських свят, змагань	Поєднання колективних і парних елементів, багатофігурність, варіативність композиції	«Краков як», «Гуцулка», «Подільночка »
Сакрал ьно-обрядові танці	Виконувались як форма моління або подяки силам природи, збереження оберегового змісту	Плавність, ритуальна повторюваність, стриманість рухів, медитативність	«Молінн я», «Жниварські», «Русальні»
Синтет ичні сценічні композиції (сучасне осмислення)	Поєднання народної основи з елементами сучасної хореографії (контемпорарі, модерн, джаз)	Вільна пластика, експресивність, символічність, збереження фольклорних мотивів у новій інтерпретації	Сценічні варіації «Кралока», «Веснянки», «Гопак» у сучасних постановках

Отже, народні танці Волині вирізняються різноманітністю жанрів і стилістичною унікальністю. Вони поєднують ритуальні, розважальні та обрядові функції, демонструють динамічність, імпровізаційність та символізм рухів, підтримуючи колективність і культурну ідентичність громади.

Дослідження їхніх жанрових і стилістичних особливостей сприяє глибшому розумінню народної культури та збереженню духовної спадщини регіону.

У дослідженні І. Аксьонової відображено багатовікову еволюцію хореографічної культури, у якій поєднуються архаїчні ритуальні елементи, побутові форми та технічна віртуозність. Така структура забезпечує цілісність художнього образу, а також збереження етнокультурної ідентичності Волині як частини Полісся. Так, дослідниця наголошувала, що анцювальна лексика Полісся, до якої належить і Волинський регіон, формується на основі багатошарової системи рухів, що поєднують ритуальні, побутові та художньо-виражальні елементи. Умовно вся структура поліського танцю поділяється на дев'ять основних груп рухів, кожна з яких має власне семантичне навантаження та функціональну роль у хореографічному тексті. Коротко опише їх [1].

Танцювальні поклони та запрошення. Ця група рухів має сакрально-ритуальне походження і виражає шанобливість, повагу, вдячність чи звернення. Серед них — ритуальні, земні, поясні, жіночі, чоловічі, доземні поклони, а також жести із прикладанням рук до серця чи грудей. Вони символізують гармонію людини з природою, суспільством і духовним світом.

Танцювальні кроки. Є базовими структурними елементами танцювальної композиції. До них належать зальотні, урочисті, хороводні, приставні, пружні, потрійні, бокові, волинські, поліські, з підскоком, кадрийні, ковзні, а також кроки з напівприсіданням чи дрібушкою. Такі рухи визначають ритм, характер і настрій танцю — від урочистого до ігрового.

Танцювальні біги, або бігунці. Вони додають динаміки, підкреслюють легкість і граційність рухів. Серед них: легкий біг, перестрибування, бігунець із двома стрибками, біг із винесенням ноги на каблук, рухи типу жете, а також варіанти з притупами чи виливаннями. Ця група відображає рухову стихійність і спонтанність народного танцю.

Рухи загального вжитку. Такі елементи, як тинки, доріжки, упадання, вихилясники, вірьовочки, мають імпровізаційний і побутово-ігровий характер.

Вони утворюють основу для народної стилізації, забезпечуючи природність і невимушеність виконання.

Ритмічно-технічні рухи. До них належать дрібушечки, притупи, вибиванці, підкуйки, плескачки — тобто рухи, що утворюють характерну звукову палітру танцю. Вони не лише прикрашають композицію, а й визначають її темпо-ритмічну організацію, відображаючи музичний лад і темперамент регіону.

Рухи на повному присіданні. Це — присядки, присядки-закладки, повзунці, млинки, підсічки. Вони виконуються переважно чоловіками, характеризуються силовою технікою, пластичною виразністю та елементами змагання. На Волині такі рухи були традиційними у танцях парубоцького типу, що символізували фізичну міць і спритність.

Повороти та оберти. У волинських і поліських танцях зустрічаються як партерні обертання на місці, так і оберти з просуванням, включно з парними формами. Вони підсилюють пластичну виразність і створюють просторову динаміку танцю.

Підбивки у стрибку. До цієї групи входять голубці, підбивки, кабріолі — елементи, що демонструють легкість, віртуозність і життєрадісність виконання. Їх використовували у розважальних та парних танцях, особливо під час молодіжних гулянь.

Складні технічні рухи. Це стрибки на місці чи з просуванням, а також обертальні стрибки, що потребують високої фізичної підготовки. У народній традиції вони виконували роль вищої танцювальної майстерності, якою молодь прагнула вразити громаду [1].

Наголосимо, що нами було здійснено аналіз танцювального фольклору Волині та описано основні танці. Традиційна танцювальна культура Волині вирізняється поєднанням архаїчних обрядових форм і пізніших сюжетно-ігрових елементів. У ній відображено цілісну систему народного світогляду, символіку циклічності природи, гармонії людини з довкіллям, а також соціальну структуру громади. Танці цього регіону — це не лише форма

мистецького самовираження, а й спосіб збереження етнічної пам'яті та духовного спадкоємства поколінь. Так, “Кралюк”, “Весільний круг”, “Кадриль”, “Моління” та “Веснянка” — мали своє побутування на Волині, хоч і в різних формах. Їх об'єднує колективність, символізм руху, синкретизм музики, співу й танцю, а також глибокий зв'язок із календарно-обрядовими циклами та соціальними подіями громади.

Кралюк - це хороводний танець, який належить до весняно-обрядового циклу і має виразний ритуальний характер. “Кралюк” виконували молоді дівчата під час весняних свят, утворюючи коло — символ сонця, єдності та життєвого коловороту. Плавні, синхронні рухи відтворювали пробудження природи та відновлення життєвих сил. На Волині зафіксовано кілька локальних варіантів цього танцю, які поєднували елементи співу, гри та поклонів “весні-красуні”. На Волині також було відмічено весільний круг. Цей обрядовий танець мав соціально-символічне значення і виконувався в рамках весільної церемонії. “Весільний круг” уособлював єднання двох родів, спільноту навколо молодої пари та початок нового життєвого циклу. У волинських селах його виконували під супровід весільних пісень і традиційних вигуків, а коловий рух мав охоронну, магічну функцію. Рухи — спокійні, врівноважені, з елементами поклонів і легких присідань [6].

Кадриль — танець побутового типу, що з'явився в Україні у ХІХ ст. під впливом європейської танцювальної культури, але на Волині набув власного народного колориту. Виконувалася попарно, з діалоговими фігурами, гумористичними сценками й жвавим темпом. Волинська кадриль характеризується чітким ритмом, елементами імпровізації та грайливим настроєм, що поєднує традиційну стриманість поліського танцю з енергійністю молодіжного забавляння. На Волині веснянки виконували на пагорбах або луках, що вважалися місцями “відкритого неба”. У танці важливу роль відігравали діалогічні пісні, обрядові заклики та імітаційні рухи, пов'язані з пробудженням природи, закликанням тепла, урожаю й любові. Веснянка була

формою спільного ритуального дійства, яке єднало громаду в очікуванні весни. [45].

Хороводи на Волині — одна з найархаїчніших форм танцювальної культури. Вони зберегли структуру колового руху як символу сонця, єдності та циклу життя. Хоровод поєднує спів, танець, гру, а також елементи діалогічної дії. Волинські хороводи мали різноманітну тематику — від весняно-календарної до любовно-побутової чи навіть сатиричної. Їхня головна риса — колективність і ритуально-емоційна злагодженість. Краков'як — танець польського походження, який поширився на Волині в період культурних контактів із Польщею у XIX столітті. У народному середовищі він набув українізованої форми — із м'якшими рухами, веселим характером і швидким темпом. Волинський варіант “краков'яка” зберіг елементи парного танцю, у якому чергуються кроки, притупи, повороти й вигуки. Танок став одним із символів взаємовпливу слов'янських культур [45].

Отже, танцювальна культура Волині охоплює широкий спектр жанрів — від сакрально-обрядових (“Моління”, “Веснянка”, “Кралюк”) до побутових і розважальних (“Кадриль”, “Краков'як”, “Гопак”). Їх поєднує колективність, ритмічна виразність, поєднання музики, співу й руху, а також глибокий символізм, що відображає духовну та культурну єдність регіону.

2.2. Художні та пластичні особливості волинської танцювальної традиції

Волинська танцювальна традиція вирізняється високою художньою самобутністю, що формується під впливом локальних етнокультурних факторів та багатовікового розвитку народної хореографії. Художні й пластичні характеристики цих танців дозволяють розглядати їх як складну систему взаємопов'язаних естетичних, соціальних і комунікативних засобів.

Волинські танці відзначаються природною легкістю та граціозністю рухів, поєднаною з чіткою ритмічною структурою. Рухи часто мають геометрично зрозумілі орнаментальні композиції – кола, лінії, спіралі, що організовують простір танцювального виконання. Пластика характеризується синкопованими акцентами, чергуванням швидких та повільних рухів, що підкреслює ритмічну динаміку та емоційну виразність. Як зазначає дослідниця К. Кіндер, ритуальні танці-посвячення характеризуються послідовністю цілеспрямованих пластичних дій, які формують інтегровану структуру дійства, де кожен рух набуває специфічного сакрального значення. Кожний епізод, образ і жест у такому контексті несуть стабільний символічний зміст, що забезпечує об'єктивізацію ритуальної комунікації та підтримує соціально-культурну ідентичність учасників [24].

Роль танцю у ритуальних традиціях була визначальною як на Заході, так і на Сході. Учасники танцювальних ритуалів, переважно служителі культу, репрезентували через пластичні символи священну силу богів, відтворюючи космічні процеси та ритми життя і смерті. Окрім сакрального аспекту, танець мав важливу соціальну функцію, сприяючи згуртуванню спільноти, формуванню культурної ідентичності та соціалізації людини. Дослідження антропологів і психологів підтверджують соціально-когнітивну значущість синхронних колективних рухів [61].

Міжетнічні контакти та міжкультурні взаємовпливи є важливими чинниками розвитку танцювального мистецтва. Історичні джерела фіксують численні взаємовпливи танцювальних культур Стародавнього світу (Єгипет, Греція, Рим) та Сходу (Індія, Китай, Корея, Японія). Прикладом є індійський ритуальний танець катгак, який передавав зміст священних текстів і міфологічних історій, зазнав впливу релігійного руху Бгакті, мусульманської культури часів Великих Моголів, суфізму та перської традиції, що сформувало його сучасну форму [66]. Аналогічні процеси спостерігаються у фламенко, яке розвивалося під впливом ромської, іспанської, мусульманської та єврейської традицій, зберігаючи ритуальну єдність танцю, співу та музичного супроводу.

Соціокультурна природа танцю проявляється через його аксіологічну функцію: танець є специфічним тілесно-пластичним засобом фіксації, збереження і трансляції культурного досвіду та цінностей. Як зазначає дослідниця І. Герц, танець «в образно-символічній формі подає інформацію про ціннісні значення культури, які визначають принципи його будови... Денотативні рухи відтворюють конкретні об'єкти та явища, а конотативні – людське ставлення до них, соціокультурний контекст і традиційні уявлення» [11]. Таким чином, танцювальні конотації ефективніше передають емоційні та культурні значення, відображаючи цінності й нормативні принципи спільноти.

Архетипні уявлення в танці відтворюються через символічні образи – птахів, звірів, духів предків, культурних героїв або стихій природи. Тіло, як мікрокосм, взаємодіє з макрокосмосом, а рухи генерують і передають енергію, що реалізує психотерапевтичний, катарсичний і сугестивний ефект. Тілесно-пластичні символи закріплюються і передаються традицією, формуючи канонізовані рухові образи-символи, що репрезентують архетипи колективного несвідомого. На етнокультурному рівні вони набувають специфіки, яка відображає унікальність спільноти: композицію танцю, динаміку рухів, хореографічну стилістику, пісенний супровід і атрибути. Як підкреслює К. Кіндер, «система зображальних засобів є традиційною і загальнодоступною для етнічної спільноти, часто поєднуючи етнічно-регіональні ознаки з загальнонаціональними символами» [25, с. 12].

Мелодико-ритмічна організація волинських танців характеризується чітким ритмічним малюнком і швидким темпом. Мелодика танцю є живою та багатою на повторювані мотиви, що робить її легко впізнаваною та емоційно насиченою. Танці мають високу сценічність і образність, де рухи часто символізують повсякденну працю (робота на полі, збір урожаю) або ігрові елементи. Через рухи передається характер і настрій персонажів – жартівливий, лагідний або героїчний. Масовість та колективність виконання, коли танці відбуваються групами (пари, кола, колективи), створюють ефект узгодженості та ритмічної гармонії. Водночас виконавці мають можливість імпровізувати,

додаючи власні елементи, особливо у чоловічих танцях, демонструючи спритність, силу та індивідуальний стиль [50, с. 167– 171].

Рухова динаміка волинських танців поєднує швидкі стрибки, присідання, повороти та оберти. Акцент робиться на енергійність і живість рухів, що відображає характер волинського побуту та весільних традицій. Танцювальні композиції відзначаються фігурністю та продуманою композиційністю, з використанням кола, шеренг і ланцюжків, а популярні «петлі» та «кроки з переплетенням» надають танцю легкості й ритмічності. Руки активно беруть участь у формуванні силуету танцю (підкидання, замахи, відведення), а корпус нахиляється й обертається, підкреслюючи динаміку ніг. Контрастність рухів проявляється у поєднанні спокійних і стриманих елементів із різкими й швидкими, а також у співвідношенні чоловічих (енергійні, акробатичні) і жіночих (плавні, граційні) партій [52].

Варто наголосити, що у волинських танцях особливе значення має мімічна виразність. Виконавці активно використовують міміку для передачі емоційного стану, створення комічних або урочистих ефектів, що посилює драматургічну та емоційну насиченість танцю. Важливу роль відіграє також жестова система, в межах якої локальні рухи набувають символічного значення. Через жести відображаються обрядові та побутові мотиви, а також комунікативні функції танцю, що підкреслює його соціальне й культурне призначення. Не менш значущим елементом є костюм та атрибутика. Традиційний волинський одяг із яскравою вишивкою, поясні та головні елементи підкреслюють пластичний малюнок рухів і сприяють створенню цілісного художнього образу, формуючи естетично завершену сценічну композицію.

Волинські танці здебільшого мають колективну організацію рухів: кругові, ланцюгові та паралельні побудови створюють візуально завершені ансамблеві форми. Композиція часто ґрунтується на повторюваних фразах, що забезпечує впізнаваність та ритмічну цілісність. Танці відображають емоційний стан виконавців, переважно життєрадісний, ігровий або урочистий. Вони

поєднують індивідуальну виразність із колективною взаємодією, що підкреслює соціальну функцію танцю як засобу об'єднання громади.

Художній характер волинського танцю визначається виразною сюжетністю та обрядовістю. Більшість танців — “Кралюк”, “Весільний круг”, “Моління”, “Веснянка”, “Подольночка” — пов’язані з календарно-обрядовими чи сімейно-побутовими циклами. Вони не лише відтворюють конкретну дію (заклик весни, єднання молодят, молитву за врожай), а й виражають філософію гармонії людини з природою. Пластика волинських танців вирізняється м’якістю, округлістю ліній, природністю та відсутністю різких акцентів. У русі переважає плавність, легкий нахил корпусу, помірна амплітуда рук і лагідна грація, що відповідає поліському темпераменту — спокійному, гармонійному, урівноваженому.

Волинський танець не демонструє надмірної експресії, натомість вражає внутрішньою емоційною глибиною. У ньому переважають ліричність, споглядальність, духовна урочистість. Навіть у веселих побутових танцях (як “Кадриль” чи “Краков’як”) рух не переходить у надмірну темпераментність, а зберігає природну міру. Панівним є принцип естетики природності, коли танець постає не як виступ, а як органічна частина життя громади, форма спілкування, молитви, або емоційного вираження.

Наголосимо, що художня і пластична сторони волинського танцю перебувають у гармонійному взаємозв’язку: зміст народжується через рух, а рух, у свою чергу, підсилює емоційно-образну глибину. У волинських танцях майже немає випадкових елементів — кожен жест, крок чи оберт має символічне підґрунтя, продиктоване традицією, обрядом або змістом пісні.

Отже, волинські танці виконують не лише естетичну, а й соціокультурну функцію, слугуючи засобом передачі культурних цінностей і формування етнокультурної самобутності регіону. Вони відображають місцевий фольклор, національні костюми та музичні особливості, сприяючи збереженню культурної пам’яті громади та популяризації народного мистецтва. Танцювальна традиція

Волині поєднує колективне переживання та символічність рухів, що робить її важливим елементом культурної спадщини України.

2.3. Сучасна хореографія як простір трансформації та переосмислення фольклору

Сучасна хореографія виступає платформою для переосмислення та інтерпретації народної традиції, включаючи фольклорні мотиви та танцювальні форми. Через синтез традиційних елементів із сучасними пластичними практиками створюються нові художні концепції, що зберігають етнокультурну ідентичність, але водночас відображають актуальні естетичні та соціокультурні тенденції. Такий підхід дозволяє досліджувати фольклор не лише як історичне надбання, а й як живу, трансформовану систему символів та рухових моделей, що адаптуються до сучасного мистецького середовища.

Однією з ключових характеристик такого процесу є синтез традиційного й інноваційного. Сучасні хореографи використовують автентичні рухові патерни, ритмічні структури та етнічні пластичні коди як вихідний матеріал для створення нових композицій. Цей підхід забезпечує збереження культурних сенсів і водночас розкриття їхніх потенційних художніх можливостей у сучасному контексті.

Важливу роль відіграє постмодерністська експериментальність, що дозволяє поєднувати традиційні елементи з інноваційними техніками: перформансом, експериментальним рухом, контемпорарі та іншими сучасними стилями. Через це фольклор стає гнучким інструментом, здатним до інтерпретації та трансформації, що підкреслює його універсальність і актуальність у мистецтві XXI століття.

Таке переосмислення фольклору у сучасній хореографії сприяє не лише збагаченню художньо-естетичних форм, а й підтриманню національної ідентичності, забезпечуючи діалог між локальною культурною традицією та глобальними тенденціями світового танцювального мистецтва.

Варто зазначити, що сучасні хореографи використовують широкий спектр методів для творчого переосмислення фольклорної спадщини. До них належить адаптація традиційних рухових форм до нових сценічних умов, застосування імпровізаційних та експериментальних технік, а також синтез з іншими мистецькими дисциплінами, такими як музика, перформанс або цифрові технології. Значну роль відіграє принцип інтертекстуальності, завдяки якому хореографічні композиції поєднують елементи з різних фольклорних джерел або вводять алюзії до історичних подій і сучасних культурних явищ, створюючи багатошарові смислові структури та нові художні контексти [53].

Трансформація фольклору у сучасній хореографії виконує не лише естетичну, а й соціокультурну функцію. Вона сприяє популяризації національної культури, формуванню культурної пам'яті та зміцненню національної ідентичності, одночасно відкриваючи простір для індивідуального самовираження виконавців. Сучасна хореографія створює інтерактивний культурний простір, де традиція і новаторство діють у діалозі, а фольклорні форми набувають нових сенсів і художніх значень. Фольклор у сучасних танцювальних практиках виконує роль ресурсного матеріалу: мотиви, образи та рухові формули народних танців переосмислюються і адаптуються до сучасних постановок. Традиційні танці в культурі виконували соціалізуючу функцію, слугували ритуалом, передавали моральні та естетичні цінності. У сучасній хореографії ці форми піддаються деконструкції: змінюються ритм, простір та взаємодія з музикою, що дозволяє створювати нові художні інтерпретації та абстрактні символи, не втрачаючи зв'язку з традицією.

Трансформаційні практики сучасних хореографів включають поєднання народних рухів із техніками модерн-, контемпорарі- та авангардного танцю, а також інтермедіальні форми, де танець взаємодіє з відео, світлом, інсталяціями та музикою. Використання символів та метафор у танцювальній композиції дозволяє переосмислювати фольклорне значення, створюючи діалог між минулим і сьогоденням. Такі практики відкривають нові соціокультурні перспективи, сприяють збереженню культурної пам'яті, критичному

переосмисленню національних стереотипів і формуванню сучасної культурної ідентичності. Приклади роботи українських хореографів, як-от Сергій Попельнюк, Ірина Когут та компанія «Назар Степаненко», а також міжнародні практики Hofesh Shechter, Akram Khan і Tanztheater Wuppertal демонструють ефективну інтеграцію фольклорних джерел у сучасну хореографію, трансформуючи їхні сенси та форми [49].

Зазначимо, що трансформація народної танцювальної спадщини у сучасних сценічних формах є проявом безперервності національної культури, що адаптується до змін соціокультурного середовища. Хореографи використовують народну лексику як “пластичну мову”, яку можна трансформувати, комбінувати з модерними або контемпорарі-техніками, створюючи нові художні сенси. Таким чином, фольклор постає не як застигла форма, а як живий організм культури.

На прикладі волинської танцювальної традиції можна спостерігати, як елементи хороводних, обрядових чи побутових танців (“Веснянка”, “Кралюк”, “Кадриль”, “Гопак”) стають основою для авторських постановок. Хореографи зберігають характерні риси народного руху — природність, ритмічність, жестову виразність, але подають їх у новій сценічній інтерпретації, акцентуючи символіку, емоційність і філософський підтекст.

Важливо, що сучасна хореографія не руйнує фольклор, а розкриває його потенціал у нових культурних контекстах. Через переосмислення танцювальної традиції вона сприяє відновленню історичної пам’яті, формує національну ідентичність і відкриває можливість для міжкультурного діалогу. У цьому сенсі фольклор у сучасній хореографії — це не минуле, а жива енергія культури, що продовжує творити себе у теперішньому.

Отже, сучасна хореографія виступає простором творчої трансформації фольклору, де традиційні мотиви та рухові форми набувають нових смислів і художніх інтерпретацій. Вона забезпечує діалог між минулим і сьогоденням, поєднуючи збереження культурної ідентичності з інноваційними естетичними та соціальними практиками. Через переосмислення народних танців сучасний

танець стає ефективним засобом передачі культурних цінностей, формування колективної пам'яті та розвитку індивідуального та колективного творчого потенціалу.

2.4. Можливості синтезу традиційної танцювальної культури Волині і пластичних стилістик сучасного танцю

Синтез волинського танцювального фольклору та сучасних пластичних стилістик відкриває широкі перспективи для розвитку національної хореографії. Традиційні рухові форми, ритмічні структури та символічні коди волинських танців можуть бути інтегровані у сучасні композиційні системи, збагачуючи їх естетично та змістово.

Однією з ключових можливостей такого синтезу є створення нових композиційних мов, де архаїчні елементи поєднуються з експериментальними техніками сучасного танцю – перформансом, контемпорарі, джаз-танцем, імпровізацією. Це дозволяє не лише зберегти автентичність локальних традицій, а й надати їм сучасного художнього звучання, формуючи нові жанрово-стильові напрями.

Синтез також забезпечує інтеркультурний діалог, адже поєднання народної пластики з сучасними хореографічними експериментами створює місток між локальною культурною традицією і глобальними тенденціями світового танцю. Через це фольклорні форми набувають нових смислових і символічних значень, стаючи засобом як колективної, так і індивідуальної ідентичності.

Крім того, інтеграція традиційної та сучасної пластики сприяє естетичному та освітньому розвитку, дозволяє створювати нові сценічні образи, розширює можливості хореографічного вираження та підвищує конкурентоспроможність українського танцю на міжнародній сцені. Такий синтез не лише актуалізує культурну спадщину Волині, а й забезпечує її

адаптацію до умов сучасного мистецького середовища, відкриваючи нові горизонти для творчих пошуків хореографів і виконавців.

Традиційна танцювальна культура Волині характеризується яскравою ритмічністю, символізмом і колективністю виконання, що забезпечує їй унікальну етнокультурну ідентичність. Сучасні пластичні стилістики, такі як контемпорарі, модерн, авангард, перформанс, орієнтовані на індивідуальне самовираження, експеримент із тілом і простором, відкриті до інтерпретацій і змішування з іншими мистецькими формами. Синтез цих двох підходів дозволяє створювати нові художні композиції, які зберігають етнокультурний код Волині, але водночас відповідають естетичним та концептуальним запитам сучасності [42].

Синтез традиційного і сучасного танцю забезпечує не лише естетичне оновлення, а й соціокультурну функцію: він сприяє збереженню національної пам'яті, популяризації локальної культури та зміцненню культурної ідентичності. Через інтеграцію Волинського фольклору у сучасні пластичні практики танець стає діалоговим середовищем, де минуле і сучасність взаємодіють, створюючи нові смисли, образи та символи. Крім того, такі синтезовані композиції відкривають простір для індивідуальної експресії виконавців, підвищуючи рівень емоційного та естетичного впливу на глядача.

Волинь має багату танцювальну та музичну спадщину, що становить невід'ємну частину української народної культури. Народні танці цього регіону вирізняються енергійністю, ритмічною виразністю та колективним характером виконання. Такі відомі форми, як «Гопак» чи «Козачок», поєднують у собі ритуальні, обрядові та розважальні елементи, відображаючи соціальні й культурні реалії, а також історичну пам'ять волинян. У цих танцювальних практиках органічно поєднано традиційні символи, побутові мотиви та емоційне наповнення, що робить їх важливим засобом збереження та популяризації регіональної ідентичності.

Важливим чинником у сучасному культурному житті Волині є діяльність колективів, що займаються стилізацією та сценічною обробкою фольклорного матеріалу. Ось декілька яскравих прикладів:

Ансамбль «Розмай» (Волинський національний університет імені Лесі Українки). У репертуарі колективу – «Вечорниці», «А коли ми поберемось», «Як їхали хлопці», «Волинь моя», «Різдвяний Вертеп». Ансамбль створює вокально-хореографічні композиції, у яких поєднуються народні тексти, пісні, елементи повсякденного життя (зокрема й матеріали, записані Лесею Українкою) з сучасними сценічними засобами – музикою, костюмами, хореографією.

Ансамбль народного танцю «Волиняночка» (Луцьк, Палац культури). Колектив реалізує стилізацію та обробку фольклору через театралізацію: у постановках використовуються народні ігри, забави, обрядові дії, автентична атрибутика й костюми. Яскравим прикладом стала участь у міжнародному фестивалі «Обличчя традиції», де було представлено програму «Веснянки, гаївки, дитячі ігри та забави Волині та Західного Полісся».

Ансамбль народного танцю «Радість» (Луцьк). Репертуар колективу охоплює як народні танці Волині, так і танці народів світу, що саме по собі є прикладом стилізації. Постановка «Волинський край» стала своєрідною візитівкою ансамблю: у ній використано традиційні костюми, хореографію, символіку природи Волині (озеро Світязь, човники, мотиви довкілля), що створює впізнаваний образ рідного краю.

Варто зазначити, що традиційні рухові форми, ритмічні структури та символічні коди волинських танців можуть бути інтегровані у сучасні композиційні системи, збагачуючи їх естетично та змістово. Однією з ключових можливостей такого синтезу є створення нових композиційних мов, де архаїчні елементи поєднуються з експериментальними техніками сучасного танцю – перформансом, контемпорарі, джаз-танцем, імпровізацією. Це дозволяє не лише зберегти автентичність локальних традицій, а й надати їм сучасного художнього звучання, формуючи нові жанрово-стильові напрями.

Отже, ефективність наведених прикладів стилізації визначається низкою чинників. Насамперед — збереженням рівноваги між автентичними традиційними елементами та їх сценічною адаптацією, що забезпечує доступність і привабливість для сучасного глядача. Важливу роль відіграє створення сценічних композицій, у яких застосовуються театралізовані прийоми та символічні образи, що поглиблюють художньо-образний зміст постановок. Не менш значущим є звернення до локального фольклорного матеріалу, інтерпретованого в оригінальний спосіб, що сприяє збереженню й актуалізації регіональної ідентичності. Додатковим стимулом розвитку є активна участь колективів у фестивальному русі, яка сприяє вдосконаленню виконавської майстерності та підвищенню художнього рівня сценічних інтерпретацій.

Таким чином, танцювальне мистецтво Волині демонструє не лише багатство автентичної традиції, а й потенціал для сучасних сценічних інтерпретацій, які поєднують минуле та сучасність у гармонійній єдності.

Мелодика та ритміка волинських танців характеризуються яскравою музичною індивідуальністю: мелодії часто мають нестандартну метричну структуру (2/4, 3/4, 5/8), що впливає на специфіку рухової пластики. Рухи танцюристів включають стрибки, присідання, оберти, а також енергійні й ритмічно точні послідовності. Часто танці виконуються групами, де важлива синхронізація та взаємодія учасників, що підкреслює колективний характер виконання. Соціокультурний контекст волинських танців є невід'ємною складовою їх функціонування. Танці супроводжують весільні обряди, свята та сезонні ритуали, водночас несучи символічне навантаження: наприклад, коло в хороводах символізує єдність і спільність громади. Завдяки цьому танцювальні практики не лише відтворюють культурну традицію, а й сприяють формуванню етнокультурної ідентичності, збереженню історичної пам'яті та передачі ціннісних орієнтирів поколінням.

Сучасний танець є широкою категорією, яка охоплює різноманітні стилі та підходи до тілесного вираження, пластики та сценічної інтерпретації.

Контемпорарі характеризується роботою з вагою тіла, пластичними формами, імпровізацією та активним використанням підлоги як простору для руху. Такий підхід дозволяє глибше досліджувати тілесні можливості та емоційну експресію виконавця.

Стилі Jazz, Modern та Urban надають особливого значення індивідуальності руху, ритмічності, динаміці та естетичній виразності. Вони спрямовані на розвиток особистої рухової мови, поєднують класичні та сучасні техніки, а також враховують взаємодію з музикою, сценічним простором і глядачем.

Експериментальні напрямки сучасного танцю інтегрують мультимедійні технології, відеоінсталяції та перформативні елементи, створюючи інтермедіальні форми. Поєднання танцю з іншими мистецькими дисциплінами дозволяє переосмислити традиційні уявлення про рух, простір і час, а також відкриває нові художні та концептуальні перспективи для хореографії XXI століття.

Інтеграція традиційного волинського танцю з сучасними пластичними стилями здійснюється через хореографічну синтезацію, яка передбачає включення характерних рухових елементів народних танців — стрибків, обертів, присідань — у нові комбінації сучасного танцювального репертуару. Використання технік контемпорарі, джазу та урбаністичних напрямів надає цим рухам більшої експресивності та пластичної глибини, дозволяє комплексно працювати з вагою тіла, динамікою та емоційною насиченістю композиції, водночас зберігаючи етнокультурну автентичність та локальну ідентичність волинської хореографічної традиції [14].

Проаналізувавши опишемо основні можливості синтезу традиційної танцювальної культури Волині і пластичних стилістик сучасного танцю, зокрема [14]:

- *хореографічна синтезація*: включення характерних рухів волинських танців у сучасні форми передбачає трансформацію базових елементів: стрибків, обертів, присідань у нові пластичні комбінації. Використання сучасної техніки

танцю дозволяє поглибити роботу з вагою тіла, динамікою та експресією, а також «розтягнути» традиційні рухові патерни, створюючи нову художню мову.

- *музично-ритмічний синтез*: народні мелодії можуть бути адаптовані до сучасного музичного контексту через електронні аранжування, джазові інтерпретації або мінімалістичні підходи. Ритмічні структури традиційних танців трансформуються під сучасні метричні й темброві форми, що забезпечує органічну інтеграцію музики та руху.

- *пластичний символізм*: традиційні мотиви та символіка танців (коло, ланцюг, пара) можуть бути переосмислені у сучасних сценічних композиціях. Робота з просторовими конфігураціями та ансамблевими взаємодіями формує базу для розвитку сучасної хореографічної мови, зберігаючи при цьому культурні сенси народної традиції.

- *імпровізаційні та перформативні підходи*: сучасний танець дає можливість інтегрувати імпровізаційні практики на основі народного матеріалу, а також створювати перформанси, де традиційні елементи стають структурною основою для сучасної сценічної драматургії. Такий підхід сприяє розвитку експериментальної та інтерактивної форми сценічної презентації.

Зазначимо, що синтез традиційної танцювальної культури Волині та сучасних пластичних стилістик відкриває широкі можливості для створення нових художніх форм, що поєднують автентику та інновацію. Такий підхід ґрунтується на ідеї взаємопроникнення культурних пластів, де народна основа стає джерелом глибинного змісту, а сучасна хореографія — засобом його актуалізації через нові виражальні засоби.

Волинська танцювальна традиція відзначається природністю руху, колективністю, символічністю форм і ритуальною ритмікою. Хороводи, «Веснянки», «Кралюк», «Кадриль», «Гопак» та інші локальні танці мають у своїй основі чітку структурність, циклічність і жестову мову, що передає емоційно-духовний досвід громади. Ці ознаки створюють ґрунт для художнього

експерименту, адже їх можна адаптувати до різних пластичних систем — від модерну та контемпорарі до джаз-танцю чи перформативних форм.

У процесі синтезу важливим є не лише технічне поєднання рухів, а й збереження семантики традиції — її ритуального, філософського чи емоційного підтексту. Наприклад, мотив кола, характерний для волинських хороводів, може бути переосмислений у сучасній сценічній постановці як символ єдності, нескінченності або духовного колообігу. Традиційна ритміка й імпровізаційність «Гопака» чи «Кадрилі» можуть знайти нове життя у поєднанні з елементами контемпорарі-танцю, де акцент робиться на тілесній виразності та внутрішньому русі.

Отже, синтез традиційного волинського танцю з сучасними стилями відкриває широкі можливості для розвитку хореографії та сценічного мистецтва. Використання характерних рухів, музичних мотивів і символіки народних танців у сучасних формах дозволяє створювати нову художню мову, зберігаючи культурну ідентичність. Хореографічна трансформація, музично-ритмічна адаптація, пластичний символізм та імпровізаційні підходи формують основу для експериментальної та перформативної практики. Такий підхід сприяє не лише збагаченню сучасного танцю, а й популяризації та збереженню традиційного мистецтва у нових контекстах. Можливості синтезу традиційної танцювальної культури Волині та сучасних пластичних стилістик полягають у гармонійному поєднанні глибинного змісту фольклору з експресивними засобами сучасного танцю. Такий творчий процес не лише оновлює сценічну мову, а й сприяє утвердженню культурної спадщини як живої, відкритої системи, здатної до постійного розвитку та міжкультурного діалогу.

РОЗДІЛ 3. ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНА РОЗРОБКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ «КОД ВОЛИНІ»

3.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічної композиції

Тема твору. Хореографічна композиція «Код Волині» присвячена осмисленню багатства волинського фольклору, народної мудрості та традиційної культури регіону. У центрі художнього задуму перебуває образ умовного «коду» Волині як сукупності символів, знаків і смислів, що передаються з покоління в покоління через обряди, пісні, танці, вишивку та тісний зв'язок людини з природним середовищем рідного краю.

Тема твору розкривається через образи сімейних традицій, сільської праці, календарно-обрядових дійств, весняних ігор та народних свят. Усі зазначені складові поєднані в єдиний хореографічний сюжет, який відображає цілісність духовного життя Волині та неперервність її культурної спадщини.

Ідея твору. Основна ідея композиції полягає у показі духовного зв'язку між поколіннями та збереженні культурної ідентичності Волині в умовах сучасних культурних процесів. Через поєднання хореографічного руху, музичного супроводу та сценічних образів передається думка про те, що кожен елемент народного танцю містить у собі своєрідний «шифр» регіональної пам'яті, який розкривається лише за умови уважного й шанобливого ставлення до традиції.

У взаємодії руху та музики формується відчуття єдності людини з природою й історією рідного краю. Контраст між масовими ансамблевими сценами та ліричними сольними або камерними епізодами підкреслює зміну емоційних станів персонажів. У сольних фрагментах передано внутрішні переживання героїв, зокрема радість, захоплення та трепет перед сакральністю рідної землі.

Тема «коду» Волині є особливо актуальною для автора роботи, оскільки народна культура цього регіону формувалася у тісному зв'язку з природою, працею та повсякденним життям його мешканців. Як хореограф, автор розглядає волинську традицію як джерело творчого натхнення та сценічної енергії. Звернення до регіональних мотивів у танці засвідчує, що традиційні символи й рухи залишаються актуальними та здатними органічно інтегруватися

в сучасну сценічну форму, сприяючи формуванню почуття поваги до власного культурного коріння.

Вид (тип) хореографічного твору

Хореографічна композиція «Код Волині» належить до народно-сценічних танцювальних творів концертного формату. Вона базується на автентичному фольклорному матеріалі Волині, однак адаптована до вимог сучасної сцени, що зумовлює використання театралізованих форм, узагальнених композиційних прийомів та виразних сценічних засобів.

Твір поєднує традиційну рухову лексику регіону з елементами сценічної обробки, що дозволяє віднести його до жанру фольклорно-сценічного танцю. Аутентичні особливості волинської хореографічної мови, характер виконання, костюм та музичний супровід стали основою для створення композиції та визначили її художню своєрідність.

Форма хореографічної композиції

Композиція має сюжетно-тематичну будову, об'єднану єдиною художньою ідеєю — розкриттям культурного коду Волині. Загальна форма твору складається з чотирьох взаємопов'язаних частин: експозиції, розвитку дії, кульмінації та розв'язки, що утворюють цілісний концертний танець.

Експозиція знайомить глядача з основними руховими мотивами та колективною пластикою ансамблю. У процесі розвитку дії з'являються сольні та групові епізоди, які поглиблюють образний зміст композиції. Кульмінація побудована на найбільш динамічному фрагменті з максимальним емоційним напруженням і масштабними груповими побудовами. Вона створює відчуття піднесення, єдності та гордості за культурну спадщину регіону. Розв'язка завершує твір плавним поверненням до узагальненого образу громади, підсумовуючи драматургічний розвиток композиції та формуючи відчуття завершеності.

Стиль композиції

Стиль твору визначається як народно-сценічний. Він ґрунтується на елементах традиційного волинського танцю, збережених у сценічно

адаптованій формі. У хореографії використано хороводи, побутові та сюжетні танцювальні елементи, представлені через колові побудови, шеренги, сольні виходи та драматургічні переходи.

Динаміка рухів, стрибки, оберти та присядки відповідають емоційності народного фольклору й формують цілісне сценічне полотно, у якому органічно поєднуються традиційні та сучасні засоби хореографічної виразності.

Метод хореографічної розробки

У процесі створення композиції використано метод стилізації народних танцювальних елементів. Автентичні рухи Волині, зокрема присідання, притупи, хороводні кроки та дрібні перебори, інтегруються у театралізовані сценічні побудови з урахуванням музичного супроводу та сценічного простору.

Також застосовано метод монтажу, що полягає у поєднанні окремих сюжетних епізодів у єдину композицію. Хореографічний малюнок ускладнюється поступово — від простих рухових форм до складних групових перестроювань, що сприяє розвитку драматургії твору.

Під час стилізації рухів виникала необхідність адаптації окремих традиційних елементів до сценічних умов. Зокрема, волинський притуп було поєднано з театралізованим жестом рук і зміною рівнів, що дозволило зберегти автентичний характер руху та водночас підсилити його сценічну виразність. Метод монтажу дав змогу органічно поєднати мотиви весняних обрядів зі сценами родинного побуту, підкресливши безперервність циклу народних традицій.

Жанр твору. За жанровими ознаками композицію «Код Волині» можна визначити як народно-сценічну танцювальну картину сюжетно-тематичного характеру. Вона поєднує елементи побутово-обрядових танців в авторській інтерпретації та сприймається як цілісна хореографічна сюїта, орієнтована на широке глядацьке сприйняття. У цьому творі втілені традиційні жанри Волині (наприклад, обрядові хороводи або святкові польки), але в авторській інтерпретації.

Оскільки композиція відтворює фрагменти повсякденного і святкового життя регіону, її жанр – змішаний побутово-обрядовий; втім на сцені вона сприймається як універсальна народно-сценічна сюїта, орієнтована на загальнокультурне сприйняття.

3.2. Лібрето та характеристика художніх образів

У хореографічному творі відсутній буквальний сюжет, натомість лібрето вибудоване як послідовність образних сцен, що відображають мотиви волинського побуту та народних уявлень. Персонажі є узагальненими типажами, які репрезентують молодь, батьків, старших носіїв традицій та символічний образ жіночого начала, що уособлює природу й землю Волині.

Вступна сцена представлена ансамблевим хороводом, який символізує єдність громади. Подальший розвиток композиції розкривається через сцени весняного оновлення, сімейного побуту, вечірнього хороводу та фінального об'єднання поколінь. Кожен образ має власну рухову манеру й костюмне вирішення, що підсилює його символічне значення. Відсутність індивідуалізованих імен персонажів підкреслює їх узагальнений характер і спрямованість на відтворення традиційного світогляду волинян.

Веснянка: партію відкриває жіночий колектив, що співає весняні пісні та танцює «опришок» – динамічні рухи з кувирками та підстрибами (образ воскресіння природи, що оживає). Сцена передає радість пробудження землі.

Сімейна сцена: група жінок і чоловіків зображує щоденний побут (жнива чи збирання врожаю). Тут домінують стримані рухи – ритмічні «дрібшечки» та притупи, що символізують роботу в полі. В цій частині є центровий образ – Матері-Колоди (виконавиця у ролі старшої жінки), що оповідає (через пантоміму і плавні рухи) історію краю, передаючи код знань молодшим.

Нічний хоровод: образ тиші і таємниці передано через сцену вечірньої медитації – невелика група танцівників у вогняних вбраннях виконує колом «польку» чи «вихиляси» під приглушену сопілку, наголошуючи духовність і дотепність волинського фольклору. Кульмінація – Об'єднання поколінь: усі

виконавці збираються разом, формуючи велике коло (символічно «код Волині»). Цей загальний танець включає репліки з попередніх сцен – в імпровізаційних відповідях відтворюються мотиви Веснянки, Сімейної сцени і Нічного хороводу. Кульмінаційні образи показують спільний танець у єдності: рухи стають максимально виразними (швидкі підстрибування, високо підняті руки, повороти) і віддзеркалюють оптимізм, життєрадісність та витримку, притаманні волинянам

Кожний образ (герої) у композиції передано через специфічний костюм і рухову манеру. Наприклад, Матір-Колода одягнена в традиційний вишитий плахтопояс із рушником, її рухи повільні, з великою жестикуляцією торкаючись рушника; образ Юнаки втілюється у світлому вишитому полотняному костюмі з оздобленими нарукавниками та червоною пов'язкою на голові, він виконує швидкі енергійні кроки і підкиди; образ Вечірньої жінки у темному вбранні з коралями подає мелодійні рухи з поворотами, ніби танцюючи під зорями. Таким чином композиція розгортається як череда барвистих образів: народні персонажі тут більше символічні, ніж сюжетні, – вони втілюють людські риси та звичаї краю.

3.3. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Художньо-композиційна структура твору складається з чотирьох основних частин, які послідовно змінюють одна одну та формують цілісну драматургію танцю. Кожна частина включає сольні, дуетні та групові епізоди, поєднані плавними переходами.

Експозиція окреслює головну рухову тематику та загальний настрій постановки. Розвиток розширює сценічну канву через появу окремих образів і сюжетних ліній. Кульмінація є найбільш динамічним і емоційно насиченим фрагментом, що викликає у глядача відчуття піднесення та єднання зі сценічною дією. Розв'язка завершує композицію поверненням до узагальненого образу громади та формує відчуття завершеного художнього циклу.

3.4. Мовно-графічний опис хореографічної комбінації

Мовно-графічний опис однієї з основних танцювальних комбінацій подано відповідно до музичної фрази з чітким розподілом рухів за тактами. Такий спосіб фіксації дозволяє простежити взаємозв'язок музики й хореографічної дії та демонструє професійний підхід до організації танцювального матеріалу.

Композиційно-художня структура твору «Код Волині» складається з чотирьох основних частин, що чергуються за драматургією: експозиція, розвиток, кульмінація, розв'язка. Кожна частина має власні підсекції – тематично пов'язані епізоди. В композицію входять соло, дуети та групові сцени, поєднані через плавні переходи (зв'язки). Основні компоненти побудови: Експозиція (1–8 такт): Відкриває сцену спільного входу танцюристів у велику шеренгу. Виконавці стають у коло, демонструючи один з одним дружні переплетіння рук. Виконується вступна мелодія з акцентами на першій долі, під час якої відбувається перестроювання у два шеренги (лівий та правий фронт) шляхом «дрібущечок» (швидких мінімальних кроків на місці).

Розвиток (9–24 такт): Сцена розпадається на кілька фрагментів. Спочатку дві групи (чоловіча та жіноча) виконують окремі танцювальні мотиви – жінки розплітають у руках рушник (символ творчості), чоловіки – імітують плуг (символ праці). Рухи: «притупи» ногами, «плескачі» по стегнах, «переступання» в русі уперед-назад. Потім відбувається переплітання шеренг: танцюристи обмінюються місцями через прохід («мельничка»), переходячи у переступання. Ці фрагменти чергуються із сольними етюдами провідних виконавців (образів Мудрого Старого, дівчини-ремінниці тощо).

Кульмінація (25–40 такт): Всі учасники виходять на сцену одночасно. Мелодія стає інтенсивнішою, ритм пришвидшується. Починається загальний танець у дві шеренги, що перетворюються на вир (вихор) завдяки чередуванню «підскоків на місці з просуванням вперед», поворотів на 360° та глибоких

присядок. Виконавці викладаються максимально енергійно: активні стрибки, підбиття ногою вперед, оберти у сторони (використано прийом «кружляння»). Це кульмінаційний момент, де напруга досягає піку, і зосереджується загальна увага.

Розв'язка (41–48 такт): Музика поступово стихає (зменшується темп і динаміка). Танцюристи органічно шикуються в одне велике коло або два концентричних кола – створюється відчуття закінчення. Виконують плавні «ходи» в колі, переходять у легкі «плескачі» по тулубу, завершують кінцівкою («поза миру» – руки на поясах, центр сцени освітлено). Фінальна пауза під останній акорд формує завершальну картину єдності спільноти.

Нижче наведена узагальнена таблиця (табл. 1) умовних скорочень та основних дій у кожній частині композиції:

Частина твору Музична фраза (такти) Руховий матеріал (умовні позначення) I. Експозиція 1–8 Вступ: формування кола (К) – дрібушечки (Др) – переходи у 2 шеренги (2Ш) II. Розвиток 9–24 Сцени: притупи (Пр), переступання (Пст) – сольні етюди – шеренги (Ш) III. Кульмінація 25–40 Динаміка: підскоки (Пд), оберти (О), присядки (П), групова вихиляса IV. Розв'язка 41–48 Завершення: хода (Х), шиккування у коло (К), фінальна пауза (Пауза)

Таблиця 1. Графічна схема композиції «Код Волині» (умовні позначення: К – коло, 2Ш – дві шеренги, Др – дрібушечки, Пр – притупи, Пст – переступання, Пд – підскоки, О – оберт, П – присядка, Х – хода, Пауза – кінцева зупинка).

Мовно-графічний опис однієї розгорнутої комбінації на повну музичну фразу

Розглянемо детальний опис однієї комбінації з частини Кульмінації (музична фраза – 8 тактів). Усіх виконавців розташовано у дві шеренги (по 6 пар). Рух починається з початкової позиції: прямі спини, рук по швах. На 1–2 такті всі танцюристи виконують почергові дрібушечки (швидкі злегка подпружинені кроки на місці) правою і лівою ногою з одночасним розведенням та зведенням рук убік (код Др та РВ). Це задає ритм і атмосферу рухливості.

На 3–4 такті обидві шеренги одночасно виконують притупи (удар правою ногою) в паралельних рухах з низьким прогином вперед, причому після кожного притупу слідує легкий підскок на місці (позиції Пр+Пд). Руки підняті вперед на рівень плечей під час всього тривання. Закінчується четвертий такт повільним обертом (360°) кожного учасника на місці (код О), який виконується у два такти у паралельній репетиційній формі (поступовий розворот корпусу).

На 5–6 такті танцівники виконують серію «східців»: піднімаються на носки і роблять широкий крок уперед правою ногою, що переходить у глибокий присядок з торканням правою рукою стегна (коди ВП+П). Цей рух повторюється зміною ніг (лівою). Обидві шеренги рухаються назустріч одна одній по центральній лінії сцени.

На 7 такті відбувається групова перестроювання: перший ряд ізліва підходить позаду шеренги праворуч, оминаючи колеги. Крок виконується широким переступанням (код Пст), без втрати енергії. Супроводжується синхронними плескачами обома руками по корпусу (код Пл).

На 8 такті вся група завершує фразу у вихідній позиції колом (К), де кожен танцюрист опускає руки на пояс і застигне в останньому русі (фінальна поза). Завершальний акорд музики супроводжується короткою паузою рухів.

Ця комбінація включає основні рухові елементи народних танців Волині: дрібушечки, притупи, підскоки, плескачі, присядки і переступання repository.ssru.edu.ua , що характерні для регіональної танцювальної лексики. Складені разом, вони створюють цілісний розгорнутий хореографічний «прогін» на повну музичну фразу.

3.5. Аналіз музичної основи

Назва твору: «Ой на Волині гуляла» (хореографічна інтерпретація) – народна пісня-куплет. У постановці використана аранжування цієї пісні з додаванням інструментальних вставок для динамічності.

Композитор: народна мелодія, аранжування сучасне (авторська обробка фольклору – музика узятя зі зібрання народних пісень Волині).

Форма: куплетно-приспівна (створена із чергування куплетних фраз та рефрену); музичний матеріал складається з двох розділів – спокійного (ліричного) вступу та енергійного розгорнутого танцювального розділу.

Жанр: пісенно-танцювальний; це інструментальний концертний супровід народної пісні у стилі хороводної/побутової хореографії. Твір виконаний у вигляді хореографічної сюїти, де мелодія пісні проходить через усі частини постановки як безперервна зв'язуюча лінія.

Стиль: народно-стилізований (традиційні волинські мелодичні обороти та інструменти – сопілки, цимбали, барабани – поєднані з оркестровою обробкою). Музика передає характер райдуги пісенного співу та енергію народної радості, поєднуючи елементи народного гопака та легендарних волинських легкосердних танців.

Розмір: переважно 2/4 (ритм танцювальний, з акцентованими «двотактними» паузами), іноді переходить на 4/4 у спокійних куплетах, що створює відчуття плавної молитви та наступного ритмічного вибуху.

Темп: Moderato – Allegro, приблизно 100–120 ударів за хвилину. Темп варіюється: вступні фрази повільніші (Andante), основна танцювальна частина виконана у жвавому темпі (Allegro moderato).

Тривалість: загальна тривалість музичного супроводу – 7 хв 20 сек (повна довжина постановки). Кожна з вищезгаданих частин композиції відповідає відповідним фрагментам музичного твору, поєднуючись через чітко позначені ритмопунктуації та тематичні варіації.

Музична основа повністю відповідає завданням композиції: мелодія народної пісні створює ліричний настрій, а ритмічні приспіви підтримують

динаміку танцю. Згідно з хореографічними принципами, «темپ музичного твору, динаміка повинні отримати відповідне вираження в малюнку танцю».

У нашому випадку стрімкість та активність музики відображається швидкими народними рухами та груповим малюнком, що забезпечує гармонійну єдність музики та хореографії.

3.6. Художнє оформлення постановки

Усі елементи сценографії твору «Код Волині» відповідають фольклорній специфіці регіону. Костюми створені як реконструкції традиційного волинського строю – їхня роль подвійна: естетична та символічна. Як зазначають дослідники, костюм у народному танці виступає «соціокодом», що передає інформацію з минулого в майбутнє.

Відповідно, дизайн костюмів в композиції підкреслює національні мотиви та історичний контекст.

Костюми: Вбрання відрізняються за категоріями виконавців, але об'єднані спільними рисами (кольорами, орнаментом). Жінки одягнені у білі полотняні сорочки (вишиті геометричними червоно-чорними візерунками Волинського регіону), кольорові плахти (спідниці) в темно-синіх або коричневих тонах, мережані фартухи та заплетені вінки з польових квітів і стрічок. Чоловіки мають світлі лляні сорочки з характерною волинською вишивкою на комірі та рукавах, темні штани (штани-«кременчучки») та широкий пояс. Мірки аксесуарів: коралі з червоних намистин, традиційні хустки, поясні коси. Убрання скомпоноване так, щоб відтворити образ класичного волинянина та волинянки: значущі деталі (віночок, рушник на поясі, вишитий рукав) виступають як знакові елементи, а кольорова палітра (біло-червоні та коричневі відтінки) відповідає народним мотивам краю. З точки зору хореографії, костюми не стримують рухів: використано легкі натуральні тканини, що забезпечують виразність «всіх частин тіла», характерну для волинських танців.

Реквізит: У постановці використано декілька народних символів: рушники (вишиті стрічки тканини), які тримають танцівники під час «сіровальних» сцен; коники – маленькі іграшкові дерев'яні коні, що з'являються у дитячих іграх; жита та хліб (імпровізовані снопи із соломи та хлібні вівсяні колоски) під час сільськогосподарських сцен. Реквізит слугує органічним доповненням образів (наприклад, перевернутий калач стає «директором» руху у святковій частині), але не є центральним – він лише підкреслює ідею родинності та обрядовості.

Декорації: Сценічний простір оформлено у стилі народної хати Волині: задник прикрашено розписами та вишивкою, схематично зображено бічні колодязі та рублену хату. Центральною композиційною деталлю є великий настінний рушник-вал, що поєднує сцени в єдину родинну простірну оповідь. Декор виконаний у теплому світлі, з перевагою натурального дерева та льону – це поглиблює відчуття автентичності. Особливу увагу приділено точній відповідності костюмів і декору: різьблені орнаменти на декорації дублюють узор вишивки на одязі, що підсилює єдність художнього задуму.

Освітлення та спецефекти: Світлова партитура підтримує народно-сценічний настрій: сцена у першій частині заливається м'яким теплим світлом (кольори воску свічок, вогні лампад), у кульмінації спалахи та прожектори підкреслюють динаміку (різкі контрастні плями світла супроводжують стрибки і оберти), а в останніх тактах освітлення стає розсіяним і м'яким, ніби ранковим. Спецефекти мінімальні: в окремих моментах використовуються димова машина (імітація ранкової імли над полем) і низькі прожектори з балетними гелями (створення обрисів), однак вони делікатно інтегровані, щоб не «засвітити» автентичність.

Усім елементам художнього оформлення притаманне відчуття достовірності фольклору. Як застерігають фахівці, «істинну духовну цінність має справжній автентичний фольклор, а не певні відлуння фольклоризму».

Саме тому декорації, костюми та реквізит у «Коді Волині» виконані на основі глибокого вивчення народних традицій та локальної стилістики, що дозволяє глядачу поринути у самотутній світ волинського народного танцю.

ВИСНОВКИ

Волинський танцювальний фольклор є унікальною складовою української культурної спадщини, що сформувався під впливом локальних традицій та зовнішніх культурних контактів із сусідніми народами (Польща, Білорусь, Литва). У його структурі поєднуються архаїчні обрядові форми, соціально-побутові елементи та художні надбання, а автентичність зберігається завдяки усній передачі та колективному виконанню. Водночас історичні умови, політичні трансформації та заборона народних свят у XX столітті спричинили часткову втрату традицій, але водночас стимулювали їхню систематизацію й сценізацію, що сприяло закріпленню танцювальної спадщини у сценічній практиці.

Поєднання народного танцю та сучасної хореографії сьогодні розгортається у напрямі активного використання фольклорних джерел для створення синтезу традиційних і новітніх форм. Народний танець адаптується до умов сучасної сцени, зберігаючи етнокультурну ідентичність, проте водночас відкриваючись до інноваційних технологій – 3D-анімації, VR, LED-систем та елементів штучного інтелекту. Це створює інтерактивний і візуально насичений мистецький простір, де традиція й новітні художні засоби постають у взаємодії.

Теоретико-методологічні підходи до вивчення синтезу фольклору та сучасних пластичних практик передбачають використання компаративного, семіотичного, етнографічного, інтердисциплінарного та психофізіологічного методів. Такий комплексний інструментарій дозволяє аналізувати рухову структуру, символіку, соціокультурний контекст і естетичні аспекти танцю, а

також забезпечує умови для збереження традиційних форм і водночас – для створення нових художніх концепцій.

Принципові відмінності волинського танцювального фольклору та сучасних пластичних практик проявляються у кількох вимірах:

походження та функція: фольклор має народне походження та виконує ритуально-соціокультурну роль; сучасні практики створюються авторами й зорієнтовані на індивідуальне вираження та естетичний ефект;

форма вираження: фольклор ґрунтується на стійких структурах пісень, танців і музики; сучасні практики – на пластиці тіла, імпровізації та експерименті з формою;

сміслова орієнтація: фольклор репрезентує колективні цінності й зв'язок із природою; сучасні практики акцентують індивідуальний досвід та абстрактні концепти;

система передачі: фольклор поширюється усно, через спільну участь і наслідування; сучасні практики – через студії, майстер-класи, тренінги;

часовий та культурний контекст: фольклор пов'язаний із традиційними обрядами й календарними циклами; сучасні практики здебільшого позачасові та інтегровані в урбаністичне середовище.

Волинський танцювальний фольклор і сучасні пластичні практики виконують різні, але взаємодоповнюючі функції. Перший забезпечує збереження історичної пам'яті й культурної ідентичності, другий відкриває нові горизонти творчості, експерименту та інтеграції традицій у сучасний мистецький простір. Синтез цих явищ не лише підтримує національну самобутність, а й сприяє популяризації локальної культури, формуванню нових художніх форм і відповідає викликам XXI століття.

Народні танці Волині вирізняються різноманітністю жанрів — обрядових, весільних, соціально-побутових та сценічно-розважальних — і унікальною стилістикою. Вони поєднують ритуальні, розважальні та обрядові функції, демонструють ритмічність, динамічність, імпровізаційність та пластичний символізм. Колективність виконання та взаємодія учасників формують

культурну ідентичність спільноти, а локальні стилістичні особливості та міжетнічні впливи забезпечують унікальність волинських танців у контексті української народної хореографії.

Волинська танцювальна традиція відзначається виразною пластикою, динамічністю рухів та символічним змістом. Рухи танцю відтворюють архетипічні образи, трудові та обрядові дії, сприяють передаванню соціокультурних цінностей і формуванню етнокультурної пам'яті. Синхронні колективні рухи забезпечують соціалізацію, згуртованість громади та інтеграцію культурного досвіду, а імпровізаційні елементи дозволяють прояв індивідуального виконавця.

Сучасна хореографія є платформою для інтеграції та переосмислення народних танцювальних традицій. Через адаптацію традиційних рухів, використання імпровізації, синтез з іншими видами мистецтва та інтертекстуальність створюються нові художні концепції, які поєднують збереження етнокультурної ідентичності з актуальними естетичними та соціокультурними тенденціями.

Синтез традиційного волинського танцю з сучасними стилями відкриває широкі перспективи для розвитку хореографії та сценічного мистецтва. Він поєднує культурну спадщину та інноваційні естетичні практики, забезпечує передачу соціокультурних цінностей, популяризацію локальної традиції та формування сучасної національної ідентичності. Такий підхід сприяє як збагаченню сучасного танцю, так і збереженню та актуалізації народної культурної спадщини у нових контекстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аксьонова І. Танцювальна лексика Поліського краю: навч. посіб.. Рівне: вид. О. Зень, 2012. 254 с.
2. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття (Т. 1). Інститут культурології Національної академії мистецтв України. Київ, 2008. 239 с.

3. Бойко О. С. Народний танець: перспективні напрями дослідження. Вісник КНУКіМ: Зб. наук. праць. Вип. 29. К., 2013. С. 18–22. Серія «Мистецтвознавство».
4. Бойко О. С. Український народно-сценічний танець у контексті культури постмодернізму / О. С. Бойко // Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. - 2020. Вип. 43. - С. 154-159.
5. Бойко О. С. Художній образ в українському народно-сценічному танці: дис. ... канд. мистецтвознавс тва : 26.00.01 / О. С. Бойко. – К., 2008. – 189 с.
6. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. Київ, «Мистецтво», 1996 р. 495 с.
7. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. 5-е вид. Київ: Муз. Україна, 1990. 150 с.
8. Маркович В. Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15–16 квіт. 2016 р. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2016. С. 77–80.
9. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 1. Львів, 2008. 608 с.
10. Герчанівська П. Е. Етнічна та національна ідентичності: вектори розвитку. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2021. №4. С. 3–8.
11. Герц І. Танець як засіб засвоєння соціокультурного досвіду. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2021. № 2. С. 199–204.].
12. Годовський В. Волинські народні танці: історико-культурний контекст. Луцьк: ВНУ, 2012. 196 с.
13. Головей В. Танець у міфопитуальному континуумі: культурно-антропологічний аспект. Fine Arts and Cultural Studies. 2021. №1. С. 16–23. Doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2021-1-3> (дата звернення: 11.05.2022).
14. Головей В. Ю., Цап'як М. Й. Теоретико-методологічні засади дослідження кроскультурних впливів у традиційному танцювальному

мистецтві. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2023. № 1. С. 15–22. DOI: [https://doi.org/ 10.32461/2226-3209.1.2023.277627](https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2023.277627)

15. Гордєєв В. Лексика народних танців Рівненського Полісся у контексті народної хореографічної культури України. Народознавчі зошити. No1 (145), 2019. С. 253–258. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2019.01.253>.

16. Гордєєв В. А. Рівненське Полісся як самобутній і архаїчний культурний регіон України: хореографічна складова мистецької спадщини. Культура України. 2019. №. 63. С. 135–143

17. Гордєєв, В. (2019). Формування структурно-образних та символічних особливостей хореографічної лексики українського народного танцю. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*, (28). <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi28.100>]

18. Гутник І. М. До проблеми стилізації народного танцю / І. М. Гутник // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – Київ : НАКККиМ, 2009.

19. Давидюк В. Ф., Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. / В. Ф. Давидюк. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. – 448 с.].

20. Давидюк В. Етнологічний нарис Волині: за матеріалами експедиції Полісько-Волинського народознавчого центру «Волиняна – 2003». Луцьк: Інст культурної антропології, 2005. 70 с., іл

21. Денисюк І. Матеріали до дискусії про амазонок. Міфологія і фольклор №1. Львів, 2008. С. 96-99.

22. Єльохіна О. О. Проблеми розвитку танцювального мистецтва України. Період Київської Русі: автореф. дис. канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.02. К., 1996. 25 с.]

23. Кіндер К. Жанрові різновиди та локальна специфіка народних танців Волині. Вісник КНУКіМ. Сер. Мистецтвознавство №26. Київ, 2012. С. 73-79.
24. Кіндер К. Сакральна символіка танцю у прадавніх танцяхпосвяченнях. Збірник наукових праць ЛОГОС. 2021. Вип 6. С. 160–163. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v6.51.>, с. 160–163.
25. Кіндер К. Р. Семантика пластичних символів народної танцювальної культури українців: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.01. Київ, 2007. 19 с.
26. Козинко Л. Л. Збереження фольклорних танцювальних традицій у практиці професійних хореографічних колективів західного регіону України /Л. Л. Козинко //Хореографія ХХІ століття: мистецький та освітній потенціал: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15–16 квіт. 2016 р. – Київ : КНУКіМ, 2016. – С. 62–67
27. Коломийчук О. Етнічна ідентичність бойків крізь призму календарної звичаєво-обрядової практики: міфологічний. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». 2013. Вип. 12 (2). С. 171–181.
28. Косаковська Л. Мистецька парадигма Василя Авраменка в контексті розвитку української культури ХХ ст. дис. ... канд. миств.: 26.00.01. Київ, 2009.
29. Косаковська Л. П. Особливості пісеннотанцювального фольклору Волинського Полісся. Народна творчість українців у просторі та часі: матеріали Міжнар. наук. конф.: наук. зб. Луцьк, 2018. С. 294–303.
30. Костомаров М.І. Дві руські народності: Лист до ректора// Українська мова і література в школі, 2001. - №6. - с.58-63.
31. Кривицька О. Дискурс пограниччя в соціокультурних дослідженнях: теоретикометодологічні аспекти. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2015. Вип. 4. С. 173–197. URL : https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/kryvytska_dyskurs.pdf (дата звернення: 12.05.2022).

32. Леню Т. Традиційна весільна обрядовість бойків Закарпаття: міжетнічні паралелі. Етнічна історія народів Європи. 2013. Вип. 40. С. 49–60.
33. Литвиненко В. А. Драматургія хореографічного образу. Вісник КНУКІМ : зб. наук. пр. Київ, 2011. Вип. 24. С. 111–115.
34. Литвиненко В. А. Зразки народної хореографії : підручник. 2-ге вид. Київ : Альтерпрес, 2008. 467 с.
35. Литвиненко В. А. Трансформація української народної хореографії та її концептуалізація в театрі танцю Павла Вірського : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 26.00.01 / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. 20 с.
36. Личковах В. Універсалізм і регіоніка в сучасній етнокультурології. Культурологічна думка: щорічник наук. праць. К.: Ін-т культурології НАМУ, 2010. № 2. С. 48–53., с. 51
37. Маринін І. Г. Особливості побутування польської напливової музичної культури в традиційній обрядовості українців Південно-Західного Поділля (кінець XIX – початок XXI ст.). Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2017. Вип. 23 (2- 2017) (Частина II). С. 85–90.]
38. Максименко А. І. Методика викладання народно-сценічного танцю в позашкільному навчальному закладі // Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2015. Вип. 1-2 (5-6). С. 212-216.
39. Маркович А. В. Сучасна фахова література з народно-сценічного танцю /А.
40. Мерлянова О., Жиров О. Стилзація та обробка фольклору у сучасному танці. Київ: Музична Україна, 2017. 158 с.
41. Островська К. В. Особливості розвитку нар одної хореографії Слобожанщини. Культура України. Випуск 50. Харків, 2015. С. 160-168.
42. Островська К., Брагіна Т. Етнохореологічні рефлексії аматорського мистецтва народно-сценічного танцю Харківщини другої половини XX

століття. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип 35, том 4. С. 39–44.
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-4-6>

43. Пастернакова М. Народний танець: теорія і методика дослідження. Київ: Наукова думка, 2002. 184 с.

44. Погребняк М. М. Рольова гра і 3Dтехнології як творчі методи балетмейстерів сучасного танцтеатру. Мистецтво та мистецька освіта в сучасному соціокультурному просторі : матер. І Всеукр. наук.-практ. конф. (Бердянськ, 3– 4 червня 2021 р.). Полтава : Сімон, 2021. 237 с.].

45. Полятикін М. А. Народні танці Волині і Волинського Полісся. Луцьк: Волин. обл. друк, 2008. 102 с.

46. Помпа О. Внесок національних меншин у формування хореографічної культури Житомирського краю. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство №1. Тернопіль, 2012. С. 22-26.

47. Самойлова, Е. Синтез фольклору та сучасної хореографії в умовах сьогодення = Synthesis of Folklore and Modern Choreography in the Context of the Present // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку. У 2 ч. : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.) / М-во культури та стратегічних комунікацій України, М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України ; [редкол.: Н. Рябуха (відп. за вип.) та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. Ч. 2. С. 282-283.

48. Самохвалова А. Сучасна інтерпретація фольклору: методика роботи з хореографічним фольклором (за польовими щоденниками). Хореографічне мистецтво в Україні та світі: традиції та тенденції розвитку. Науково-популярне видання. Львів, 2024. С. 97–135

49. Собчук В. Історична Волинь: Північний Захід України в регіональному та локальному вимірах минулого. Кременець: КременецькоПочаївський державний історико-архітектурний заповідник, 2017. 316 с.;

50. Стрельбіцька О. О. Регіональні особливості західнополіських та волинських дріботушок у порівняльному аспекті. Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2018. Т. 2, Вип. 5. С. 167–171.

51. Тимчула А. В. Тенденції розвитку народносценічного танцю долинян. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 91-96.

52. Федун І. Інноваційні процеси в необрядових танцях західного Полісся. Етномузика. Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. Львів, 2007. Вип. 14. 236 с.]

53. Цап'як М. Й. Методологічні підходи в дослідженні танцювальної культури пограничних регіонів (на прикладі хороводу «Ой ми просо сіялися»). Культурологічний альманах. Український національний університет імені Михайла Драгоманова. Київ, 2023. № 2. С. 313–320. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.2.42>.

54. Цап'як М. Й. Народне хореографічне мистецтво Волині у контексті кроскультурної комунікації. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник. Напрямок: Мистецтвознавство. Рівне: РДГУ, 2019. Випуск 32. С. 158–163. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucrpm.vi32.270>.

55. Цап'як М. Хореографічне мистецтво як чинник кроскультурної комунікації (на матеріалах Волинського регіону). Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки № 12 (396). Філософські науки. Луцьк, 2019. С. 59-63.

56. Чепалов О. Жанрово-стильова модифікація вистав західноєвропейського хореографічного театру ХХ ст. : автореф. дис. ... доктора мистецтвознавства. Харків, 2008. 32 с

57. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття. Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2001. 250 с

58. Шютів М. А. Регіональна народна хореографічна практика в контексті національної культури України. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник № 32. Рівне, 2019. С. 204-208.

59. Щур Л. Б. Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції. Дис. ... канд. миств.: 26.00.01. Івано-Франківськ, 2021.
60. Boas F. The Function of Dance in Human Society. New York : Dance Horizons, Boas School, 1944. 52 pp.
61. Davidová P. České tance v klavírním díle Vítězslava Nováka a Bohuslava Martinů. Hradec Králové, 2019. 45 p.
62. Giurchescu A., Torp L. Theory and Methods of Dance Research: a European Approach to the Holistic Studies of Dance. Yearbook for Traditional Music. Published By: Cambridge University Press. Vol. 23, 1991. Pp. 1–10. <https://doi.org/10.2307/768392>.
63. Hanna J. L. Dance, Sex, Gender: Signs of Identity, Dominance, Defiance, and Desire. Chicago 1988.
64. Jin Wei, Li Jia. The Development of Chinese Dance Creation under the Cross-Cultural Horizon. International Journal of Law Management & Humanities. 2021. Vol. 4 (5). Pp. 1615–1621.
65. Leew van der G. Sacred and Profan Beauty: The Holy in Art. Oxford University Press, 2006. 388 p., c. 302–303].
66. Neeha M. Kathak: an Indian dance. Culturs: The Global Multicultural Magazin. URL: <https://www.cultursmag.com/kathak-an-indian-dance/> (дата звернення: 19.11.2022).
67. Stavělová D. The Polka as a Czech National Symbol. In Bakka, E., Buckland, T. J., Saarikoski, H., & von Bibra Wharton, A. (Eds.), Waltzing Through Europe: Attitudes towards Couple Dances in the Long Nineteenth-Century. 2020. Open Book Publishers. Retrieved from <http://books.openedition.org/obp/14782>.